

Zdrzałek, Jacek

Rzeczywistość konsekracji radami ewangelicznymi według Jana Pawła II

Studia Redemptorystowskie nr 1, 165-198

2003

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

RZECZYWISTOŚĆ KONSEKRACJI RADAMI EWANGELICZNYMI WEDŁUG JANA PAWŁA II

Życie konsekrowane obecne w Kościele od samego początku (por. VC 29) niesie w sobie bogatą rzeczywistość konsekracji dokonywanej poprzez rady ewangeliczne. I choć pojawiają się spory teologów dotyczące sposobu, w jaki życie konsekrowane zostało ustanowione i realnie się pojawiło, to coraz bardziej przemawia do wszystkich stwierdzenie Papieża, że „ewangelicznych podstaw życia konsekrowanego należy szukać w szczególnej relacji, jaką Jezus nawiązał w czasie swego ziemskiego życia z niektórymi spośród swoich uczniów” (VC 14)¹. O problemach związanych z początkiem takiej formy życia mówi Papież w sposób następujący: „Jest prawdą, że Jezus nie założył bezpośrednio żadnej ze wspólnot zakonnych, które stopniowo powstawały w Kościele, ani też nie określił żadnych konkretnych form życia konsekrowanego. Pragnął jednak i ustanowił stan życia konsekrowanego jako ogólną wartość oraz jego istotne elementy. Nie ma żadnego dowodu historycznego na to, że stan ten powstał w wyniku późniejszej inicjatywy ludzkiej, trudno też sobie wyobrazić, by życie konsekrowane, które odegrało tak wielką rolę w rozwoju świętości i misji Kościoła, nie powstało z woli Chrystusa”².

Skoro więc od samego początku Kościoła obecny był stan życia konsekrowanego, to od tego właśnie czasu ta specyficzna forma konsekracji radami ewangelicznymi stanowiła o specyficznym stylu życia, w którym nie ma innych obłubieńców, tylko sam Bóg.

¹ Jan Paweł II twierdzi, że tę właśnie drogę wyznaczyli od początku Apostołowie, co poświadcza chrześcijańska tradycja Wschodu i Zachodu. „Ci, którzy obecnie idą za Jezusem, dla Niego zostawiając wszystko, przypominają Apostołów, którzy w odpowiedzi na Jego wezwanie wyrzekli się wszystkiego. Dlatego tradycyjnie zwykło się, mówić o życiu zakonnym jako o *apostolica vivendi forma*”. Jan Paweł II, *Życie konsekrowane znakiem i świadectwem Królestwa Chrystusowego*, w: Jan Paweł II, *Wierzę w Kościół*, Città del Vaticano 1996, s. 539. O «*apostolica vivendi forma*» mowa jest też w VC 93 i 94.

² Jan Paweł II, *Wola Chrystusa fundamentem życia konsekrowanego*, w: Jan Paweł II, *Wierzę w Kościół*, Città del Vaticano 1996, s. 489.

Zagadnienie konsekracji dokonującej się w różnych formach życia konsekrowanego łączy Jan Paweł II głównie z pierwszą Osobą Trójcy Świętej. Bóg Ojciec bowiem rezerwuje sobie wybraną osobę w akcie jej całkowitego Mu zawierzenia³. Konsekrację przyjmuje się zawsze od Ojca, nawet Jezus Chrystus ze swej strony konsekruje się Ojcu dla ludzkości (por. VC 22).

1. POJĘCIE KONSEKRACJI

Konsekracja jest pojęciem ściśle religijnym i występuje we wszystkich religiach⁴. Będąca obecnie w użyciu terminologia wywodzi się od wprowadzonego w *Lumen gentium* słowa „consecratur”⁵.

W dokumentach Soboru Watykańskiego II łacińskie słowo «consecratur» przetłumaczono jako «poświęca się». Niektórzy jednak teolodzy twierdzą, że termin ten powinien zostać przetłumaczony jako «jest konsekrowany», gdyż takie dopiero tłumaczenie oddaje istotę łacińskiego słowa «consecratur»⁶ wskazującego bardziej na działanie Boga względem danej osoby.

Termin «konsekrować» oznacza: czynić coś świętym. Konsekracja wskazuje na akt, który jednoczy z Bogiem za pośrednictwem tak ścisłego związku, że dana osoba zostaje oddzielona od świata i tego co posiadała i zostaje przeznaczona dla Boga⁷. W konsekracji pojawiają się dwa aspekty. Jeden z nich jest negatywny i oznacza: zerwanie, usunięcie, pewien dystans. Aspekt ten jest bardzo eksponowany w religijności prymitywnej. Drugi zaś, pozytywny, mówi o relacji względem Istoty Najwyższej i związany jest z przeznaczeniem wyłącznie dla Boga i Jego kultu.

Te dwa rodzaje konsekracji wiążą się ze sobą. O drugim rodzaju konsekracji mówi *Konstytucja dogmatyczna o Kościele*, kiedy nawiązuje do nauki św. Tomasza z Akwinu na temat służby i czci Bożej. W pojęciu konsekracji zakonnej nie może być mowy o jakiejś separacji, albowiem – według Soboru – jest ona reprezentacją Przymierza i dlatego akcentuje przede wszystkim przynależność do Boga. Odpowiedź chrześcijanina, określana od czasów starożytności

³ „Jeżeli bowiem naśladowanie odnosi się bezpośrednio do Osoby Jezusa Chrystusa, który prowadzi człowieka do Ojca, dając mu możliwość udziału w Jego zbawczej misji, o tyle konsekracja wiąże się w sposób szczególny z Osobą Boga Ojca, który rezerwuje sobie wybraną osobę w akcie jej całkowitego Mu zawierzenia”. M. Jezowski, *Vita consecrata – wprowadzenie w lekturę dokumentu*, „Życie Konsekrowane” (1996) nr 3, s. 18.

⁴ Por. P. Spiller, *Konsekracja zakonna*, w: J. Gogola (Red.), *Formacja zakonna 3*, Kraków 1997, s. 137.

⁵ „Już wprawdzie przez chrzest umarł dla grzechu i poświęcony [sacratu] został Bogu; aby jednak móc otrzymać obfitsze owoce łaski chrztu, postanawia przez ślubowanie rad ewangelicznych w Kościele uwolnić się od przeszkód, które mogłyby go odwieść od żarliwej miłości i od doskonałości kultu Bożego, i jeszcze ściślej poświęca się [consecratur] służbie Bożej”. LG 44. Por. Paweł VI, *Magno gaudio*, AAS 56 (1964), s. 566; P. Spiller, dz. cyt., s. 139.

⁶ Por. B. Hylla, *Wstęp przed Lumen Gentium*, w: K. Wójtowicz (Red.), *Życie konsekrowane w dokumentach Kościoła od Vaticanum II do Vita consecrata*, Kraków 1998, s. 25.

⁷ Por. P. Spiller, dz. cyt., s. 137.

chrześcijańskiej terminem «propositum», jest wolą poświęcenia całego życia na służbę Bogu w nadziei otrzymania obfitszych owoców łaski chrztu oraz stworzenia bardziej sprzyjających warunków dla życia miłością żarliwą i doskonałością kultu Bożego (LG 44. 1). W tym «propositum» zawiera się wymaganie całkowitości (integralności), odrzucenie jakichkolwiek zastrzeżeń (PC 1. 3). Taka integralność czyni z daru dla Boga – według określenia tradycyjnego – ofiarę całopalną. Kościół, za pośrednictwem tych, którym to zlecił, poddaje «propositum» próbie i konsekruje je ze strony Boga na mocy autorytetu, który od Niego posiada. Konsekracja zakonna jest wzięciem na własność przez Boga⁸. Terminów «consecratio», «consecrare» używano wyłącznie na oznaczenie działania Bożego, podczas gdy na oznaczenie ofiary ludzkiej stosowano terminy «mancipatio», «se devovere». Terminologię tą spotykamy u św. Tomasza z Akwinu, w dokumentach Soboru Watykańskiego II i w łacińskim tekście *Evangelica testificatio*⁹.

Konsekracja w religii chrześcijańskiej może być rozpatrywana na wielu płaszczyznach. „Istnieje konsekracja w sensie sakralnym, w sensie moralno-ascetycznym (jako ufne oddanie się Bogu), w sensie eklezjalno-rytualnym (jako akt liturgiczny), a fundamentalnie w sensie biblijno-teologicznym (jako darowanie Ducha Chrystusa wraz z łaską powołania)”¹⁰. Mówiąc o konsekracji w sensie moralno-ascetycznym, niektórzy teolodzy nazywają ją «konsekracją dla». Papież Pius XII mówił, że Instytuty Świeckie są konsekrowane dla Boga i dla bliźnich (por. EE 9). Chrześcijanin może być konsekrowany zarówno Bogu jak i ludziom w instytucie zatwierdzonym przez Kościół jako wspólnota braterska i kościelna¹¹.

W nauczaniu Jana Pawła II mowa jest o wszystkich tych rodzajach konsekracji¹². Można nawet znaleźć sformułowania mówiące o tzw. «konsekracji dla». Papież pisze bowiem, że „św. Kamil żądał, aby jego bracia konsekrowali siebie dla chorych «tylko ze względu na miłość Boga»”¹³. Wydaje się jednak, że w pojęciu «konsekracji dla», użytym w powyższym tekście, kryje się bardziej wymiar moralny, wymagający określonej postawy względem bliźnich, niż sama istota konsekracji. Ponadto poruszając zagadnienie celu konsekracji można spotkać sformułowanie „konsekracja dla misji” (VC 31).

Jan Paweł II przybliży znaczenie i wartość konsekracji dokonywanej jeszcze przed narodzeniem Chrystusa. W Starym Testamencie konsekracja była związana z uświadomieniem sobie przynależności do Boga i wyłączności

⁸ Konsekracja nie dokonuje się w wyniku osobistej świętości osoby, ale Bożego wyboru. Zob. B. Cole, P. Conner, *Pamięć chrześcijaństwa*, Poznań 1997, s. 24.

⁹ Por. K. Szafraniec, *Teologia życia zakonnego*, „Collectanea Theologica” 50 (1980), f. IV, s. 16-17.

¹⁰ P. Liszka, *Charyzmatyczna moc życia zakonnego*, Wrocław 1996, s. 87-88.

¹¹ Por. K. Szafraniec, art. cyt., s. 9.

¹² U Jana Pawła II można mówić także o «konsekracji zadanej», gdyż zawsze jest ona wyzwaniem z myślą o powierzonych misji. Każda osoba zakonna pełni tę misję na mocy swej konsekracji. Por. H. Skubisz, *Konsekracja a apostołstwo według posynodalnej adhortacji apostołskiej Ojca Świętego Jana Pawła II „Vita Consecrata”*, Warszawa 1998, s. 33.

w Jego służbie. Bóg, rozciągając opiekę nad narodem wybranym, sam konsekrował osoby i rzeczy, przekazując im własną świętość. Nie należy jednak tego rozumieć w znaczeniu, jakoby Bóg wewnątrznie uświęcał osoby, a tym bardziej rzeczy. Papież tłumaczy to przekazanie świętości jako przyjmowanie osób i rzeczy na własność i przeznaczanie ich do Jego bezpośredniej służby¹⁴.

Bóg przy porozumiewaniu się ze swym narodem, posługiwał się wybranymi przez siebie rzczeniikami, mężami Bożymi, prorokami, którzy mieli przemawiać w Jego imieniu. Ze względu na to zadanie Bóg uświęcał ich moralnie poprzez więź zaufania i szczególnej przyjaźni, jaką z nimi utrzymywał. Dlatego też niektóre z tych osób zyskały zaszczytne miano «przyjaciół Bożych».

Istnieje jednak pewna zasadnicza różnica pomiędzy Starym a Nowym Testamentem. Przed narodzeniem Chrystusa nie istniała żadna osoba, środek czy narzędzie instytucjonalne, które dzięki własnej, wewnętrznej mocy mogłoby przekazywać świętość Boga nawet ludziom najbardziej do tego predysponowanym. W Nowym Testamencie pojawia się „wielka nowość chrześcijańskiego chrztu, dzięki któremu wierzący mają «serce prawe» i zostają wewnątrznie «obmyci, uświęceni i usprawiedliwieni w imię Pana naszego Jezusa Chrystusa i przez Ducha Boga naszego». (...) Chrystus przyjmuje osobę wewnątrznie na własność już w chrzcie, poprzez który rozpoczyna swoje działanie uświęcające, «konsekrując» ją i budząc w niej potrzebę udzielenia odpowiedzi, którą On sam umożliwi dzięki swej łasce na miarę psychofizycznych, duchowych i moralnych zdolności jednostki»¹⁵.

Przed narodzeniem Chrystusa można też mówić o konsekracji całego narodu. To także naród stawał się wyłączną własnością Boga poprzez szczególne przymierze miłości obłubieńczej. Taką ideę odnajduje Ojciec Święty między innymi w Psalmach (por. Ps. 135 [134], 4). Odwołuje się do niej, gdy pisze, że w każdej osobie konsekrowanej zostaje wybrany w sposób szczególny «Izrael» nowego i wiecznego Przymierza (por. RD 8). Konsekrację narodu tłumaczy Papież prawem Starego Testamentu mówiącym, że każde pierwotne dziecko płci męskiej ma być poświęcone Panu (por. Łk 2,23; Kpł 12,8). W ten sposób Naród Wybrany okazywał przez swoich pierwotnych synów, że jest w całości poświęcony Jahwe oraz że jest Jego ludem¹⁶. Jan Paweł II, odwołując się do tego właśnie aspektu, tłumaczy, iż w konsekracji poprzez rady ewangeliczne zawiera się jakby duchowe «pierworództwo» Nowego Przymierza, które wypełnia do końca znaczenie owego «poświęcenia Bogu», jakie było udziałem pierwotnych Starego Zakonu¹⁷.

¹³ Jan Paweł II, *Consecrated to the Sick Solely „for the Love of God”*, „Consecrated Life” 14 (1989) nr 2, s. 131.

¹⁴ Por. Jan Paweł II, *Wymiary życia konsekrowanego*, w: Jan Paweł II, *Wierzę w Kościół*, Città del Vaticano 1996, s. 497-498.

¹⁵ Tamże, s. 498.

¹⁶ Por. Jan Paweł II, *Wasze życie – światłem dla świata*, w: Jan Paweł II, *O życiu zakonnym*, Poznań-Warszawa 1984, s. 72.

¹⁷ Por. Jan Paweł II, *Światło powołania*, w: K. Wójtowicz (Red.), *Ofiarowanie Pańskie z Papieżem Janem Pawłem II*, Kraków 1998, s. 90.

W Kościele konsekracja obecna jest od samego początku. W starożytności chrześcijańskiej Kościół ustanawiał różne rytmy konsekracji i tak na przykład już w pierwszych wiekach znajdujemy ryt konsekracji dziewic (por. VC 7). Istnienie takich rytów wskazuje na praktykę Kościoła w tym względzie. Papież, mówiąc o konsekracji, lubi się odwoływać do nauki św. Tomasza z Akwinu (por. VC 17, 35). Teolog ten określa zakonników jako tych, „którzy siebie całkowicie oddali na służbę Bogu, składając poniekąd z siebie ofiarę całopalną Bogu”¹⁸. Bardzo charakterystyczny jest przysłówek «całkowicie». Właśnie ten aspekt całkowitości, wyłączności stał się nieodzownym składnikiem wszystkich późniejszych definicji konsekracji radami ewangelicznymi. Taką definicję św. Tomasz Jan Paweł II tłumaczy koncepcjami zaczerpniętymi przez Akwinatę z Tradycji Ojców, zwłaszcza z pism św. Hieronima oraz św. Grzegorza Wielkiego¹⁹.

Od początków XVII wieku w Kościele pojawia się pewien nowy rys, dotyczący konsekracji. W ramach pobożności maryjnej rodzi się nurt, którego cechą charakterystyczną było konsekrowanie Najświętszej Dziewicy Maryi siebie, całych krajów lub narodów²⁰. Termin «consecrare» przybrał wówczas, po raz pierwszy w dziejach, rolę pojęcia kluczowego, mającego określić ten wyjątkowy akt religijny, który będąc szczytem oddania się człowieka Bogu lub Matce Najświętszej – powinien się rozpowszechnić, zgodnie z myślą propagatorów tego nurtu po całym świecie. W nauczaniu papieskim ten aspekt konsekracji jest również obecny. Jan Paweł II mówiąc o św. Maksymilianie Kolbe stwierdził, że konsekrował on swoje życie Niepokalanej Dziewicy i próbował dzielić się wraz ze swoimi przyjaciółmi radykalną naturą „konsekracji do” Niepokalanej Dziewicy²¹.

Jan Paweł II w rozumieniu konsekracji powołuje się często na naukę Soboru Watykańskiego II. Dokonał się tam bowiem pewien charakterystyczny przełom (por. LG 44)²². Wraz z tym Soborem dokonała się zmiana w rozumieniu konsekracji. Przedtem pojmowano konsekrację raczej rzeczowo i odgórnie, mówiąc oficjalnie na przykład o konsekracji kościoła (świątyni),

¹⁸ Św. Tomasz, *Suma teologiczna*, t. 23, Londyn 1982, s. 252.

¹⁹ Por. Jan Paweł II, *Wymiary życia konsekrowanego*, dz. cyt., s. 497.

²⁰ Por. L. Balter, *Konsekracja Bogarodzicy wzorem konsekracji zakonnej*, w: *Apostolskie posłannictwo zakonów*, (Powołanie człowieka 7), Poznań 1987, s. 297. Dokonywano również konsekracji całych narodów i państw Sercu Jezusowemu. Por. A. Brault, N. Rath, *Szczęście w życiu zakonnym*, Kraków 1995, s. 45.

²¹ Por. Jan Paweł II, *Give Your Life to Christ to Announce Him in Every Corner of the World*, „Consecrated Life”, 20 (1997) nr 1, s. 11. Współcześnie teolodzy skłaniają się jednak do twierdzenia, że jakkolwiek konsekracja stworzeniu byłaby idolatrią. Traktowanie jakiegokolwiek stworzenia, nawet Dziewicy Maryi, na sposób Boga, może być czynieniem sobie bożka. René Laurentin zwraca uwagę, że według doktryny chrześcijańskiej można mówić tylko o konsekracji względem Boga. Nie można konsekrować się komukolwiek innemu, nawet Maryi. Bóg bowiem jedynie jest Święty, w transcendentnym znaczeniu tego słowa. Taką prawdę przekazuje, według niego, Biblia. Jako stworzenia wszyscy należą jedynie do Boga, ponieważ każdą chwilę życia posiadają od Boga. Jedynie Bóg jest autorem wolności i jedynie Jemu można służyć. Por. R. Laurentin, *The meaning of consecration today*, San Francisco 1992, s. 95. Sobór Watykański II odwołuje się do tak rozumianej konsekracji. Por. LG 64.

²² Por. Jan Paweł II, *Druga doskonałość*, w: Jan Paweł II, *Wierzę w Kościół*, Città del Vaticano 1996, s. 504.

ołtarza, dzwonów, kielicha oraz rozciągano to pojęcie także na ludzi (konsekracja dziewic, biskupa, itd.). Na Soborze natomiast nadano konsekracji wymiar zdecydowanie osobowy i oddolny, traktując ją wyłącznie jako poświęcenie, oddanie się całkowite człowieka Bogu²³. Takie dopiero poświęcenie, uznane i przyjęte przez Boga, powoduje przemianę jego wnętrza²⁴. Z oficjalnego języka kościelnego zniknęły wszystkie konsekracje rzeczowe, przedmiotowe, które określane są obecnie jako „poświęcenie” (*dedicatio, benedictio*)²⁵.

Jan Paweł II w rozważaniach na temat konsekracji wprowadza pewien nowy sposób patrzenia na tę rzeczywistość. W dotychczasowej nauce Kościoła twierdzono, że konsekracja człowieka dokonuje się poprzez sakramenty wtajemniczenia chrześcijańskiego. Ojciec Święty tego nie kwestionuje, a nawet w *Vita consecrata* zdaje się iść dalej, gdy twierdzi, że wszyscy są konsekrowani nie tylko w sakramentach wtajemniczenia chrześcijańskiego, ale również według własnego stanu. Osoby konsekrowane są konsekrowane za pośrednictwem rad ewangelicznych, hierarchia kościelna w sakramencie kapłaństwa, a świeccy w sakramencie małżeństwa (por. VC 31).

Papież mówi więc o konsekracji dokonanej w sakramentach oraz według stanu i nakreśla pewien nowy sposób patrzenia na tradycyjną naukę o stanach Kościoła.

2. ISTOTA KONSEKRACJI

Nie ma życia zakonnego bez konsekracji, rozumianej jako poświęcenie się Bogu przez akt ślubów lub przyrzeczeń²⁶. Konsekracja wprowadza w sferę Boga, w Jego absolutne panowanie²⁷. Rola konsekracji jest ogromna i dlatego Jan Paweł II często mówi o jej istocie, uwypuklając jej potrójny charakter: paschalny, prorocki, wspólnotowy.

Osoby ślubujące rady ewangeliczne zanurzają się poprzez konsekrację w paschalnej tajemnicy Odkupiciela (por. RD 8). Ojciec Święty stwierdza, że

²³ Można jeszcze stale spotkać rozróżnienia mówiące o dwóch głównych rodzajach konsekracji. Jeden dotyczy rzeczy, które są konsekrowane i przeznaczone do kultu, a drugi dotyczy osób, które w sposób wolny przyjmują i oddają się Bogu i w ten sposób odpowiadają na Jego powołanie. „Konsekracja oznacza ofiarowanie rzeczy, osób i miejsc, polegające z jednej strony na wyłączeniu ich z użycia czysto świeckiego, a z drugiej strony na przeznaczaniu wyłącznie do funkcji sakralnych”. A. Pigna, *La vita religiosa. Teologia e Spiritualità*, Roma 1982, s. 121.

²⁴ Halina Skubisz twierdzi, że już od XVII w. zwrócono szczególną uwagę na rolę osoby i jej czynność w akcie konsekracji. Do tego czasu używano terminu «consecrare» raczej w znaczeniu działania Boga, który wybiera i rezerwuje sobie osoby, rzeczy i miejsca. Por. H. Skubisz, *Konsekracja a apostołstwo według posymodulnej adhortacji apostolskiej Ojca Świętego Jana Pawła II „Vita Consecrata”*, Warszawa 1998, s. 26-27.

²⁵ L. Balter, *Konsekracja ...*, dz. cyt., s. 296.

²⁶ Por. L. Balter, *Życie zakonne sakramentem obecności Bożej w Kościele i świecie*, w: B. Bejze (Red.), *W kierunku chrześcijańskiej kultury*, Warszawa 1978, s. 384.

²⁷ Konsekracja oznacza „bycie wiecznie zakochanym w Chrystusie. Adhortacja na wyrażenie tego stanu używa terminu «zdecydowana wola całkowitego upodobnienia się do Niego, życia boską formą». Znaczy to nie tylko czynić coś, ale być kimś”. H. Skubisz, dz. cyt., s. 32-33.

osoby konsekrowane poprzez to zanurzenie, dokonane w miłości całkowitego oddania, pragną natchnąć swoje dusze i ciała duchem ofiary, do której wzywa św. Paweł słowami: „aby dali ciała swoje na ofiarę” (Rz 12)²⁸. Konsekracja radami ewangelicznymi ma zatem wymiar ofiary²⁹.

Tożsamość osoby konsekrowanej można zrozumieć tylko wtedy, gdy przyjmuje się za punkt wyjścia totalny charakter jej ofiary, porównywalnej do prawdziwej ofiary całopalnej (por. VC 17). Ofiaruje się nie tylko to, co się posiada, ale także to, kim się jest. Bogu składa się siebie, całą swoją osobę. To ofiarowanie oprócz codziennego trudu wierności własnemu powołaniu może czasami przybrać postać męczeństwa (por. VC 86).

Obok ducha ofiary, szczególnym wyrazem odniesienia się osób konsekrowanych do misterium paschalnego jest trwale przeżywanie swojego «stanu nawrócenia». Do istoty życia konsekrowanego należy ciągle stawanie się, postęp w doskonałości, szczególna wrażliwość i dyspozycyjność na działanie łaski Bożej oraz wczuwanie się w potrzeby Kościoła. W praktyce służą temu częste rachunki sumienia, rozmyślanie, kierownictwo duchowe, spowiedź święta i codzienna Eucharystia.

Ze względu na ten paschalny wymiar Papież twierdzi, że życie konsekrowane ma w sobie szczególną wartość społeczną. Polega ona na tym, że życie to jest znakiem i świadectwem walki dobra ze złem. Walka taka dokonuje się nieustannie w różnych regionach świata³⁰.

Z relacji pomiędzy konsekracją radami ewangelicznymi a niektórymi sakramentami wynika, że podstawowy paschalny wymiar chrztu osiąga swój dojrzały owoc i swój prawdziwy rozkwit w konsekracji radami ewangelicznymi. Ona to w całkiem szczególny sposób jednoczy człowieka wierzącego ze śmiercią i zmartwychwstaniem Chrystusa i sprawia, że żyje on nowym życiem, które jest owocem Odkupienia³¹.

Wymiar paschalny widoczny jest nie tylko względem całego życia konsekrowanego, ale również względem poszczególnych jego elementów. Dotyczy to na przykład rad ewangelicznych. One „zakładają utożsamienie się z Chrystusem, z Jego śmiercią i zmartwychwstaniem”³². Skoro poprzez śluby osoba konsekrowana ma przyjąć formę i sposób życia swego Mistrza, to nie może zabraknąć w nich tego, co stanowi nierozłączną część życia i posłannictwa Chrystusa, a co było związane z całym dziełem paschalnym.

²⁸ Por. Jan Paweł II, *Paschalny wymiar konsekracji zakonnej*, w: Jan Paweł II, *O życiu zakonnym*, Warszawa 1984, s. 94.

²⁹ O wymiarze ofiary w konsekracji radami ewangelicznymi pisze: T. Lis, *Duchowość życia konsekrowanego w świetle adhortacji Jana Pawła II „Vita consecrata”*, Częstochowa 1999, s. 20-21.

³⁰ Por. Jan Paweł II, *Paschalny wymiar konsekracji zakonnej*, dz. cyt., s. 94-95.

³¹ Por. tamże, s. 94.

³² Jan Paweł II, *Los caminos del Evangelio*, w: K. Wójtowicz (Red.), *Życie konsekrowane w dokumentach Kościoła od Vaticanum II do Vita consecrata*, Kraków 1998, s. 259.

Z papieskich wskazań dotyczących formacji osób konsekrowanych wynika, że przy wszystkich etapach formacji występuje paschalny fundament konsekracji. „Pójście za Chrystusem, które dokonuje się poprzez wybory każdego dnia, prowadzi do coraz bardziej świadomego i konkretnego uczestnictwa w tajemnicy Jego męki, śmierci i zmartwychwstania. Dlatego też Kościół zaleca, aby Misterium Paschalne było jakby sercem programów formacyjnych oraz źródłem życia i dojrzałości. Na takim fundamencie bowiem kształtuje się nowy człowiek, zakonnik i apostoł”³³.

Adhortacja o życiu konsekrowanym bardzo mocno zaakcentowała prorocki charakter konsekracji radami ewangelicznymi i całego życia konsekrowanego. Jest to w nauczaniu Kościoła swoistego rodzaju nowość dana przez Jana Pawła II. Teksty Magisterium Kościoła prawie milczą o tym wymiarze. Ewidentnym przykładem takiej postawy jest chociażby czwarta sesja generalna biskupów łacińsko-amerykańskich w Santo Domingo³⁴. W końcowym tekście tej sesji mowa jest o zadaniach profetycznych katechistów, teologów, rodzin i innych, natomiast nigdzie w tym dokumencie nie stosuje się profetycznego wymiaru względem osób zakonnych³⁵. Nawet w *Lineamenta*, przygotowanych przez Radę Sekretariatu Generalnego synodu o życiu konsekrowanym, używa się tylko jeden raz terminu «profetyczny» i to w sensie bardzo ograniczonym (por. 29e). Natomiast w *Instrumentum laboris* znalazło się wiele odniesień do profetyzmu życia konsekrowanego³⁶. Podczas obrad Synodu widać już radykalną zmianę w tym względzie³⁷. W ostatnich latach, głównie ze strony osób

³³ Jan Paweł II, *Messaggio alla XIV Assemblea generale della Conferenza dei Religiosi del Brasile*, w: Insegnamenti di Giovanni Paolo II, IX/2 (1986), s. 245.

³⁴ Sesja w Santo Domingo odbywała się w październiku 1992 roku.

³⁵ Por. P. Spiller, dz. cyt., s. 148.

³⁶ Abp. Jan Schotte prezentując tekst *Instrumentum laboris* stwierdził, że ten prorocki charakter stanowi jedno z kluczowych zagadnień współczesnej refleksji nad życiem konsekrowanym. Powiedział między innymi, że „bez profetyzmu bycia – nieskuteczny staje się profetyzm działania”. Por. J. Schotte, *Przed IX Zwyczajnym Zgromadzeniem Ogólnym Synodu Biskupów poświęconym życiu konsekrowanemu*, „L'Osservatore Romano”, wyd. polskie, 15 (1994) nr 9-10, s. 46-50.

³⁷ Wśród głosów mówiących wyraźnie o profetycznym wymiarze życia konsekrowanego można wymienić wystąpienie abpa Carlosa Amigo Vallejo, metropolity Seville (Hiszpania). Wskazał on na potrzebę prorockiego świadectwa osób konsekrowanych we współczesnym świecie: „Kościół potrzebuje świadectwa i nauczania mężczyzn i kobiet konsekrowanych. Potrzebuje ich jako mistyków, teologów, proroków i apostołów”. C. A. Vallejo, *Świadkowie Boga*, „L'Osservatore Romano”, wyd. polskie, 16 (1995) nr 1, s. 26. Benedict Green z anglikańskiej wspólnoty monastycznej mówił o profetyzmie życia konsekrowanego jako jednym z elementów łączących zakonników różnych Kościołów. Por. B. Green, *Ekumenizm duchobny*, „L'Osservatore Romano”, wyd. polskie, 16 (1995) nr 1, s. 39. Abp Orlando B. Querado z Filipin stwierdził, że „śluby zakonne mają w tym kontekście walor profetyczny w wymiarze społecznym i religijnym, są bowiem sprzeciwem wobec sekularyzmu, hedonizmu, materializmu i indywidualizmu”. O. B. Querado, *Życie wśród ubogich*, „L'Osservatore Romano”, wyd. polskie, 16 (1995) nr 1, s. 26-27. Podczas obrad Synodu była mowa również o przejawach fałszywego profetyzmu. Na przykład w przemówieniu abpa Dario Castrillón Hoyos z Kolumbii znalazło się sformułowanie: „Nie zanika zjawisko fałszywego profetyzmu przybierającego czasem tony hiperkrytyczne”. D. Castrillon Hoyos, *We wspólnocie Kościoła*, „L'Osservatore Romano”, wyd. polskie, 16 (1995) nr 1, s. 27. Temu zagadnieniu poświęcił swoje wystąpienie Kard. Józef Ratzinger, który przedstawił kryteria prawdziwego profetyzmu: doświadczenie Boga w punkcie wyjścia, miłość do Kościoła, akceptacja faktu, że można zostać zakwestionowanym, doświadczenie cierpienia z racji braku zrozumienia. Por. J. Ratzinger, *Zadania proroka*, „L'Osservatore Romano”, wyd. polskie, 16 (1995) nr 1, s. 34.

konsekrowanych, daje się słyszeć stwierdzenie, że są świadkami profetycznymi, przeżywającymi swoje prorockie zadanie jako świadkowie przymierza i jego wymogów, jako solidarni z najuboższymi i ich cierpieniem.

W swoim nauczaniu Jan Paweł II wprowadza nową rzeczywistość. W Jego tekstach bardzo często przewija się myśl o tym, że życie konsekrowane ma charakter prorocki³⁸ (por. także VC 73, 84), naturę prorocką (por. VC 83), misję prorocką (por. VC 87) czy proroczy charyzmat³⁹. Ponadto osoby konsekrowane mają uczestniczyć w prorockiej funkcji Chrystusa (por. VC 84), dawać świadectwo profetycznemu wymiarowi misji ewangelizacyjnej⁴⁰, być prorockimi świadkami Ewangelii⁴¹ (por. także VC 85) czy wręcz być profetyczną obecnością Chrystusa⁴². Nawet poszczególne elementy życia konsekrowanego mają prorocki charakter, tak jest na przykład z radami ewangelicznymi (por. VC 90)⁴³ czy modlitwą klasztorną⁴⁴. Profesja radami ewangelicznymi spełnia także profetyczną rolę⁴⁵, a powołanie zakonne jest uczestnictwem w prorockiej misji Chrystusa⁴⁶. Natomiast wśród zadań, które ma do spełnienia życie konsekrowane Papież wymienia zadania prorockie (por. VC 73)⁴⁷.

W Adhortacji *Vita consecrata* prorocki charakter konsekracji jawi się jako szczególna forma uczestnictwa w prorockiej funkcji Chrystusa. Wynika on z typowego radykalizmu w naśladowaniu Chrystusa, z Jego poświęcenia się i misji (por. VC 84). Takim jest życie konsekrowane, które staje się „szczególnym uczestnictwem w proroczej misji samego Chrystusa”⁴⁸.

³⁸ Por. Jan Paweł II, *To consecrated women in Maipú – Chile*, w: J. Beyer (Red.), *John Paul II Speaks to Religious*, t. 5, Baltimore 1989, s. 53.

³⁹ Por. Jan Paweł II, *Wzniosłe poznanie Chrystusa*, w: Jan Paweł II, *O życiu zakonnym*, Poznań-Warszawa 1984, s. 23.

⁴⁰ Por. Jan Paweł II, *Wasze powołanie zakonne jest znakiem dla świata i Kościoła*, w: Jan Paweł II, *O życiu zakonnym*, Poznań-Warszawa 1984, s. 177.

⁴¹ Por. Jan Paweł II, *To the International Union of Superiors General in Rome*, w: J. Beyer (Red.), *John Paul II Speaks to Religious*, t. 7, Baltimore 1993, s. 64.

⁴² Por. Jan Paweł II, *With the Radical Spirit of the Beatitudes Make Christ Present in the World*, „*Consecrated Life*” 14 (1989) nr 2, s. 197.

⁴³ Por. Jan Paweł II, *To consecrated women in Maipú – Chile*, w: J. Beyer (Red.), *John Paul II Speaks to Religious*, t. 5, Baltimore 1989, s. 53; Jan Paweł II, *To Women Religious and a Group of Young Women in Augsburg – Germany*, w: J. Beyer (Red.), *John Paul II Speaks to Religious*, t. 5, Baltimore 1989, s. 72.

⁴⁴ Por. Jan Paweł II, *W modlitwie u stop krzyża*, w: Jan Paweł II, *O życiu zakonnym*, Poznań-Warszawa 1984, s. 102.

⁴⁵ Por. Jan Paweł II, *To the International Union of Superiors General, in Rome*, w: J. Beyer (Red.), *John Paul II Speaks to Religious*, t. 5, Baltimore 1989, s. 82.

⁴⁶ Por. Jan Paweł II, *Bądźcie światłem dla wszystkich ludzi*, w: K. Wójtowicz (Red.), *Ofiarowanie Pańskie z Papieżem Janem Pawłem II*, Kraków 1998, s. 117.

⁴⁷ Maria Cichawa, w oparciu o nauczanie Jana Pawła II, wylicza następujące główne elementy misji proroczej osób konsekrowanych: świadectwo życia jako odpowiedź osób konsekrowanych na negację Boga w świecie, doświadczenie Boga u podstaw misji proroczej osób konsekrowanych oraz rady ewangeliczne jako wyzwanie dla świata. Por. M. Cichawa, *Prorocki wymiar charyzmatu Sióstr Karmelitanek Dzieciątka Jezus w świetle posynodalnej Adhortacji Apostolskiej Ojca Świętego Jana Pawła II „Vita consecrata”*, Warszawa 1999, s. 41-67.

⁴⁸ Jan Paweł II, *Bądźcie światłem dla wszystkich ludzi*, w: K. Wójtowicz (Red.), *Ofiarowanie Pańskie z Papieżem Janem Pawłem II*, Kraków 1998, s. 117.

W nauczaniu papieskim teksty o profetyzmie życia konsekrowanego bardzo często umieszczane są w rozważaniach dotyczących znaku. Ojciec Święty odwołuje się bowiem do przemyśleń Soboru Watykańskiego II, który patrzy na tę formę życia w Kościele jako na szczególny znak (por. LG 44). Znak ten wyraża się przez „prorockie świadectwo pierwszeństwa Boga i ewangelicznych wartości w życiu chrześcijanina” (VC 84)⁴⁹.

Często Papież mówi, że współczesny świat doświadczający wielu niesprawiedliwości i problemów spragniony jest przesłania Ewangelii. W tym kontekście kierowana jest prośba, aby życie konsekrowane było prorockie, żeby było znakiem Dobrej Nowiny, znakiem nadziei. Z jednej strony prorockie zadanie życia konsekrowanego polega na przypominaniu zamysłu Bożego względem ludzi (chodzi o zamysł zbawienia i pojednania ludzkości), a z drugiej polega ono na tym, aby osoby konsekrowane były na usługach tego zamysłu (por. VC 73). W dalszej części tego fragmentu Adhortacji wymienione są warunki, jakie należy spełnić, aby być wiernym swemu zadaniu. Chodzi o głębokie przeżycie doświadczenia Boga oraz uświadomienie sobie wyzwania swojej epoki, aby odkryć ich głęboki sens teologiczny.

Aby odpowiedzieć ludziom na odwieczne pytania dotyczące sensu obecnego i przyszłego życia, znaki czasu muszą być rozeznawane w świetle Ewangelii. Często bowiem ślady Boga są w świecie zatarte. Zadanie odczytywania i wyjaśniania tych znaków spoczywa również na zakonnikach, od których wymaga się „zdecydowanego świadectwa prorockiego” (por. VC 85). To oni „zostali wezwani do dawania szczególnego świadectwa temu profetycznemu wymiarowi”⁵⁰.

Wśród tekstów papieskich można znaleźć i takie, które mówią o proroczym charyzmacie życia konsekrowanego. W tego typu rozważaniach charyzmat nabiera wymiaru proroczego, gdy osoby konsekrowane automatycznie świadczą swym życiem o Chrystusie⁵¹. Chodzi tu o aspekt egzystencjalny, w którym świadectwo jest czymś nieodzownym. Wierność autentycznym wartościom konsekracji radami ewangelicznymi ukazuje wszystkim ludziom ten wymiar charyzmatu.

Proroctwo zawsze czerpie szczególną moc przekonywania ze zgodności między przepowiadaniem a życiem. Dla Jana Pawła II nie ma nic bardziej prorockiego niż życie poświęcone Bogu, Jego misji i czynienie Chrystusa obecnym wśród ludzi⁵². Radykalizm życia jest konieczny do tego, by na sposób

⁴⁹ Jan Paweł II, *Homilia na zakończenie IX Zwyczajnego Zgromadzenia Ogólnego Synodu Biskupów*, AAS 87 (1995) 7, s. 633. Z taką opinią zgadzają się i inni teolodzy twierdząc, że funkcja profetyczna wyraża się w stawianiu się znakiem. Por. L. M. Orsy, *Otwarcie się na Ducha. Życie zakonne po Vaticanum II*, Warszawa 1976, s. 12-13; M. Prat Mal, P. Grelot, *Świadectwo*, w: X. Leon-Dufour (Red.), *Słownik teologii biblijnej*, Poznań 1990, s. 949-952; P. Ternant, *Znak*, w: X. Leon-Dufour (Red.), *Słownik teologii biblijnej*, dz. cyt., s. 1143. Innymi słowy: „być prorokiem to znaczy być świadkiem oraz znakiem”. K. Szafraniec, art. cyt., s. 7.

⁵⁰ Jan Paweł II, *Wasze powołanie zakonne jest znakiem dla świata i Kościoła*, dz. cyt., s. 177.

⁵¹ Por. Jan Paweł II, *Wzniósł poznanie Chrystusa*, dz. cyt., s. 23.

⁵² Por. Jan Paweł II, *To Consecrated Women in Maipú – Chile*, dz. cyt., s. 53.

profetyczny pokornie zwiastować nadejście nowej ludzkości w Chrystusie⁵³. Chodzi w tym względzie o specyficzne świadectwo życia. Patrząc z teologicznej perspektywy trzeba stwierdzić, że w takim właśnie świadectwie tkwi sekret prawdziwie profetycznego życia⁵⁴. Osoby konsekrowane stają się znakiem ewangelicznej nadziei przez życie prowadzone blisko tych, którzy są spragnieni sprawiedliwości, pokoju i miłości. Papież przypomina, że na przestrzeni wieków było wiele takich sytuacji, w których osoby konsekrowane ukazały swym życiem oddanie sięgające granic heroizmu. Działo się tak chociażby podczas służby ofiarom chorób zakaźnych. Takie oddanie przynależy „do prorockiej natury życia konsekrowanego” (VC 83).

Konsekrowani stają się też „prorockimi świadkami Ewangelii”⁵⁵, czy nawet „profetyczną obecnością Chrystusa”⁵⁶. Świadectwo dawane aż do szczytu heroizmu, którego nie można porównać do żadnej zwykłej aktywności ludzkiej sprawia, że konsekracja radami ewangelicznymi może spełniać profetyczną rolę⁵⁷. Radykalizm czy heroizm życia, nazywany przez Papieża profetyzmem rad ewangelicznych, możliwy jest do osiągnięcia jedynie za pomocą Bożej łaski⁵⁸.

Życie braterskie jest również czynnym prorocstwem w społeczeństwie. Każde społeczeństwo, choć czasami sobie tego do końca nie uświadamia, odczuwa głęboką tęsknotę za braterstwem bez granic. Wierność własnemu charyzmatowi nakazuje osobom konsekrowanym, by wszędzie dawały świadectwo jednoznaczne i jawne na wzór proroków, którzy nie bali się narazić swojego życia.

Papież bardzo często wiąże misję prorocką z radami ewangelicznymi. Misja ta staje wobec trzech wyzwań skierowanych do całego Kościoła. Wyzwania te obecne były w ciągu całej historii Kościoła. Ojciec Święty mówi, że współczesne społeczeństwo nadaje tym wyzwaniom nowe formy, czasami bardzo radykalne w niektórych częściach świata. Ludzie ślubujący rady ubóstwa, czystości i posłuszeństwa są w stanie skutecznie odpowiedzieć na te wyzwania. To właśnie rady ewangeliczne „przynaglają Kościół, a zwłaszcza osoby konsekrowane, by ukazywały w pełnym świetle ich głęboki sens antropologiczny i dawały o nich świadectwo” (VC 87). Profesja czystości, ubóstwa i posłuszeństwa jest jednocześnie wezwaniem, by nie lekceważyć ran zadanych przez grzech pierworodny. Choć Papież potwierdza wartość dóbr stworzonych, to jednak zawsze podkreśla ich względność i wskazuje na Boga jako na Dobro Absolutne.

⁵³ Por. Jan Paweł II, *Siostry zakonne – światłością Kościoła i ludzkości*, w: Jan Paweł II, *O życiu zakonnym*, Poznań-Warszawa 1984, s. 15.

⁵⁴ Por. Jan Paweł II, *To the International Union of Superiors General in Rome*, (14.05.87), dz. cyt., s. 82.

⁵⁵ Jan Paweł II, *To the International Union of Superiors General in Rome*, (16.05.91), dz. cyt., s. 64.

⁵⁶ Jan Paweł II, *With the Radical Spirit of the Beatitudes Make Christ Present in the World*, dz. cyt., s. 197.

⁵⁷ Por. Jan Paweł II, *To the International Union of Superiors General in Rome*, dz. cyt., s. 82.

⁵⁸ Por. Jan Paweł II, *Siostry zakonne – światłością Kościoła i ludzkości*, w: Jan Paweł II, *O życiu zakonnym*, Poznań-Warszawa 1984, s. 15.

W kontekście profetycznym Jan Paweł II poświęca najwięcej uwagi radzie ubóstwa. Przez ten ślub osoby konsekrowane mogą „mieć udział w profetycznym losie pokornych, ubogich i społecznie najniższych”⁵⁹. Ewangeliczne ubóstwo przeciwstawia się z mocą bałwochwalcemu kultowi mamony i staje się proroczym wołaniem skierowanym do społeczeństwa, które żyjąc w wielu częściach świata w dobrobycie, jest wystawione na niebezpieczeństwo utraty poczucia umiaru i świadomości istotnej wartości rzeczy. Dlatego, bardziej niż w innych epokach, wołanie to znajduje posłuch także u tych, którzy zdając sobie sprawę z ograniczoności zasobów naszej planety, domagają się poszanowania i ochrony stworzenia przez ograniczenie konsumpcji, zachowanie trzeźwego umiaru i wyznaczenie stosownych granic własnym pragnieniom (por. VC 90). Papież przypomina osobom konsekrowanym, żyjącym w krajach, w którym dobrobyt i konsumpcjonizm są głęboko zakorzenione, że świadome i radosne zaakceptowanie ubóstwa, odzwierciedla prorocki znak ostatecznego i bogatego życia w Bogu⁶⁰.

Analizując inne istotne elementy życia konsekrowanego, widać, że i one w nauczaniu papieskim mają charakter prorocki. Tak jest na przykład z modlitwą klasztorną, która ma „wartość apostołską albo jak również zwykle się mówi profetyczną”⁶¹.

Profetyczna funkcja przysługuje nie tylko osobom ślubującym rady ewangeliczne. Papież mówi również o profetycznym charakterze funkcji pasterzy Kościoła, czy też powołania wiernych świeckich. Zwraca przy tym uwagę, aby nigdy nie przeciwstawiać charyzmatu życia konsekrowanego instytucji hierarchii oraz profetyzmu zakonników – misji biskupów czy profetycznemu charakterowi powołania świeckich⁶². Profetyzm jest wpisany w naturę życia konsekrowanego, ale i wyraża się w wielu innych płaszczyznach Wspólnoty Ludu Bożego.

W przemówieniach papieskich dotyczących życia konsekrowanego można bez trudu odnaleźć teksty mówiące o wspólnotowym charakterze konsekracji. Każda wspólnota osób konsekrowanych ma ściśle określone zadanie względem tworzących ją członków oraz wobec całego Kościoła.

Konsekracja zawsze jest składana i dokonuje się w jakiejś rodzinie zakonnej czy instytucji. Nikt z osób konsekrowanych nie jest wyizolowany i nie tworzy «jednoosobowego» zgromadzenia. Akt konsekracji jest wewnętrznie zanurzony w życiu wspólnotowym. Dzięki temu wspólnota pomaga przeżywać konkretnej jednostce odpowiednio własną konsekrację. „W klimacie brater-

⁵⁹ Jan Paweł II, *To Major Superiors of Men and Women Religious of Italy*, w: J. Beyer (Red.), *John Paul II Speaks to Religious*, t. 7, Baltimore 1993, s. 72.

⁶⁰ Por. Jan Paweł II, *To Women Religious and a Group of Young Women in Augsburg – Germany*, w: J. Beyer (Red.), *John Paul II Speaks to Religious*, t. 5, Baltimore 1989, s. 72.

⁶¹ Jan Paweł II, *W modlitwie u stóp krzyża*, w: Jan Paweł II, *O życiu zakonnym*, Poznań-Warszawa 1984, s. 102.

⁶² Por. Jan Paweł II, *Los caminos del Evangelio*, dz. cyt., s. 363.

stwa, ożywianego przez Ducha Świętego, każdy członek wspólnoty prowadzi z innymi owocny dialog, aby odkrywać wolę Ojca, wszyscy zaś dostrzegają w osobie przełożonego wyraz ojcostwa Boga oraz władzy udzielonej przez Boga, w służbie rozeznaniu i komunii” (VC 92). Każdy członek wspólnoty ma realizować zadania dane instytutowi, który z kolei spełniając specyficzny charzmat nabiera mocy i rozwija się. Instytut działa zawsze poprzez konkretne osoby i dlatego w ich posłudze zauważa się wspólnotowy wymiar konsekracji.

3. STRUKTURA KONSEKRACJI

Konsekracja, podobnie jak powołanie, nie uobecnia się w jednym momencie czy wydarzeniu. Nie jest to rzeczywistość jednorazowa, dokonująca się wyłącznie w chwili składania ślubów zakonnych, czy innych przyrzeczeń. Konsekracja, stale rosnąc i pogłębiając się, może rozciągać się na całe życie.

Konsekracja radami ewangelicznymi jest rzeczywistością złożoną z elementów boskich i ludzkich. Obecne dokumenty Kościoła, bazując na nauce Soboru Watykańskiego II, mówią, że na konsekrację składają się dwa zasadnicze elementy: działanie Boga – uprzedzające i potwierdzające czyn człowieka oraz czynna współpraca samego człowieka, składającego Bogu ofiarę z siebie. Niektórzy mówią o konsekracji obiektywnej (działanie Boga) oraz o konsekracji subiektywnej (działanie człowieka)⁶³ Ujmując tę rzeczywistość językiem dawnej, klasycznej teologii, można powiedzieć, że obok «opus operantum», typowego dla ówczesnego pojmowania konsekracji, pojawiło się wyraźnie «opus operantis» – dzieło człowieka oddającego siebie Bogu, dowartościowane w pełni dopiero w dobie Soboru Watykańskiego II⁶⁴.

W konsekracji uwzględnia się dwa etapy: pierwszy to inicjatywa Boga, który przyjmuje osobę, a drugi to inicjatywa tego, który się ofiaruje.

W pierwszym etapie Bóg, dzięki działaniu swojego Ducha, wybiera konkretną osobę. Bóg działa przez szczególną łaskę przybierającą różne formy i przenikającą różne płaszczyzny życia. Człowiek jest zdolny poświęcić się Trójcy, ponieważ to Bóg konsekruje osobę dla Siebie. Początkiem konsekracji radami ewangelicznymi jest zawsze Boże wezwanie, które kieruje Ojciec przez Ducha Świętego⁶⁵. Bóg udziela potrzebnej łaski, ażeby na tę konsekrację płynącą ze strony Trójcy mógł człowiek w odpowiedni sposób odpowiedzieć.

⁶³ Por. J. Pietkiewicz, Konsekracja zakonnicy realizowana w życiu codziennym, w: *Apostolskie posłannictwo zakonów, (Powołanie człowieka 7)*, Poznań 1987, s. 353; Niektórzy jednak zamiast rozróżnienia konsekracja obiektywna i subiektywna mówią o konsekracji, która jest dziełem samego Boga oraz o profesji jako o odpowiedzi człowieka. Por. M. Szymula, *Duchowość zakonna*, Warszawa 1998, s. 48.

⁶⁴ Por. L. Balter, *Konsekracja ...*, dz. cyt., s. 297.

⁶⁵ Por. Jan Paweł II, *To Priests and Religious in Burundi – Burundi*, w: J. Beyer (Red.), *John Paul II Speaks to Religious*, t. 6, Baltimore 1991, s. 232; EE 47; PI 8.

Konsekracja jest przede wszystkim procesem wychowawczym. Bóg Ojciec jest pierwszym i najdoskonalszym Wychowawcą. Jest On przede wszystkim Wychowawcą tych, którzy się Mu poświęcają. W tym dziele Bóg Ojciec posługuje się także pośrednictwem ludzi. Stawia On starszych braci i siostry u boku tych, których powołuje. Formacja jest zatem uczestnictwem w dziele Ojca, który za pośrednictwem Ducha kształtuje w sercach młodych mężczyzn i kobiet myśli i uczucia Syna (por. VC 66).

Chociaż konsekracja jest zawsze darem i dziełem samego Boga, to zakłada współpracę człowieka. Nie można mówić o zniewalającym działaniu Boga, które doprowadza do nieświadomości czy do jakiegoś automatycznego działania osoby. W konsekracji człowiek, idąc tylko pod wpływem wezwania Bożego, poświęca siebie całkowicie Trójcy. To Bóg ze swej strony przyjmuje, zatwierdza i uswięca, czyli konsekruje dobrowolnie złożoną ofiarę. Ostateczne słowo należy zawsze do Boga, ale zakłada ono wcześniejsze, a także równoczesne współdziałanie człowieka.

Drugi etap związany jest z odpowiedzialnością człowieka. Osoba niesie w sobie konsekrację i jednocześnie konsekruje się Ojcu (por. VC 111). Od strony człowieka można wyliczyć dwa kolejne podetapy tego procesu. Jest to konsekracja składana i konsekracja przeżywana na co dzień. Do tej pierwszej można zaliczyć akt profesji, a do drugiej – całe życie prowadzone mocą tego aktu.

Konsekracja składana dokonuje się poprzez profesję rad ewangelicznych⁶⁶. Profesja jest publicznym aktem pełnej konsekracji Bogu we Wspólnocie Ludu Bożego, aktem dokonującym się w perspektywie celu, którym jest zbawienie świata. Profesja związana jest ze ślubami zakonnymi lub innymi świętymi więzami, które swą naturą są podobne do ślubów⁶⁷.

Człowiek w wolności odpowiada na Bożą inicjatywę. Nie traci możliwości wyboru i nie zostaje zmuszony do złożenia profesji. Jest to jego wolna decyzja. Osoba składająca profesję oddaje się Panu i poświęca się Jemu całkowicie.

⁶⁶ Bogusław Kuca pisze, że „od początków życia zakonnego w Kościele istniała profesja. Był to obrzęd zewnętrzny, przez który kandydat włączał się w omawiane życie zakonne. Profesja zakonna w pierwszych wiekach Kościoła przybierała różne formy, przy czym jej istota polegała na woli oddania się Bogu na służbę. Początkowo istniał tzw. rodzaj profesji milczącej, która polegała na tym, że kandydat, który ukończył nowicjat, przywdziewał habit i przyłączał się do wspólnoty, bez formalnego włączenia. Początkowo profesja jako taka nie była wyraźnie określona. Dopiero od Pachomiusza (IV w.), a także od św. Bazylego i św. Benedykta wprowadzono ją jako wyraźną i notowaną na piśmie. W XII wieku profesja należała już do istotnych elementów życia zakonnego, a teologia i prawnicy ustalili naukę o niej mówiąc, że kto nie złoży profesji w zakonie zatwierdzonym przez Stolicę Apostolską nie posiada przynależności do stanu zakonnego”. B. Kuca, *Obowiązki osób konsekrowanych wynikające z profesji zakonnej w świetle prawodawstwa Jana Pawła II: studium teologiczno-kanoniczne*, Warszawa 1999, s. 13. Zob. także na temat profesji w ujęciu historycznym J. R. Bar, *Prawo zakonne po Soborze Watykańskim II*, Warszawa 1977, s.

⁶⁷ Instrukcja o odnowie formacji zakonnej *Renovationis causam*, wydana w 1969 roku, dopuściła po raz pierwszy możliwość zastąpienia ślubów czasowych innego rodzaju zobowiązaniem. Forma prawna zobowiązania może być różna. Może to być: ślub, przysięga czy przyrzeczenie. Śluby lub inne zobowiązania powodują konsekwencje kościelne. O zakonnikach i zakonnicach jest napisane w Instrukcji *Istotne elementy...*, że „zostają oni przez posługę Kościoła poświęceni Bogu (kan. 607 i 654) i włączeni, z uprawnieniami i obowiązkami określonymi przez prawo, do swego instytutu”. EE 53 § 4; por. RC 2. 34; J. M. Hennaux, *Obietnica i ślub jako etapy zakonnej konsekracji*, w: F. J. Steinmetz, J. M. Hennaux, S. Decloux (Red.), *Sens życia w zakonie*, Kraków 1992, s. 36

Głębokim korzeniem konsekracji nie są śluby, a jest nim przedziwne dzieło Ojca konsekrującego dla Siebie swoje stworzenie. Bóg konsekruje dla Siebie, czyli czyni wybranych swoją własnością, wyrwa ich z wszelkiej innej przynależności, służby czy posiadania. Jest to szczególny dar łaski.

Konsekracja od strony człowieka jest zawsze uzależniona od tej pierwszej konsekracji, która dokonuje się ze strony Boga. Gdyby Bóg najpierw nie konsekrował osoby dla Siebie, nigdy człowiek nie byłby w stanie konsekrować się Jemu. Dlatego Bóg jest istotnie zasadą konsekracji. Od człowieka jednak zależy decyzja i podjęcie tej konsekracji. Sam akt konsekracji jest jedynie oficjalnym wkroczeniem na drogę życia wymagającego nieustannej ofiary z siebie i przeżywania życia w ścisłym zespoleniu z Chrystusem.

Wyrazem decyzji ze strony człowieka jest pełne i dobrowolne oddanie siebie Bogu⁶⁸. Konsekracja osoby, na podstawie rad ewangelicznych, powoduje wyłączne poświęcenie człowieka Bogu. Takie zaś poświęcenie poprzez rady ewangeliczne nazywane jest przez Ojca Świętego „ideałem konsekracji osoby”⁶⁹.

Gdy osoba dokona aktu profesji, zaczyna się drugi podetap, czyli konsekracja przeżywana na co dzień. Osoby konsekrowane wybrane przez Ojca są powołane do nieustannego szukania Boga, do skierowania swych pragnień ku Ojcu, do utrzymywania z Nim modlitewnego kontaktu, do ofiarowania Mu swego serca pałającego miłością⁷⁰. W konsekracji radami ewangelicznymi nigdy nie można poczuć się konsekrowanym kiedyś, dawno, w przeszłości. Zawsze trzeba być konsekrowanym właśnie teraz, w czasie obecnym. Przymierze należy urzeczywistniać każdego dnia. Jednorazowy akt konsekracji nie decyduje o jakości życia konsekrowanego. Nie można więc mówić o konsekracji jako o rzeczywistości dokonanej. Konsekracja trwa całe życie⁷¹. Może jednak nastąpić, w jakimś sensie, unicestwienie konsekracji lub przynajmniej pozbawienie jej mocy. Następuje to wówczas, gdy osoba konsekrowana nie jest wierna swym ślubom.

Poza Bogiem i człowiekiem w całym procesie konsekracji ujawnia się jeszcze trzeci podmiot. Ukazuje on i objawia specyficzność konsekracji radami ewangelicznymi. Konsekracja ta dokonuje się za pomocą interwencji Kościoła⁷². To

⁶⁸ Jest to „przymierze we wzajemnej miłości i wierności, w komunii i posłannictwie, zawartym dla chwały Boga, jest radością osoby konsekrowanej i zbawieniem świata” (EE 5).

⁶⁹ Jan Paweł II, *Mulieris dignitatem*, w: P. Ślabek, J. Jękot (Red.), *Wybór listów Ojca Świętego Jana Pawła II*, t. 1, Kraków 1997, s. 120.

⁷⁰ Por. Jan Paweł II, *Praktyka modlitwy w życiu konsekrowanym*, w: Jan Paweł II, *Wierzę w Kościół*, Città del Vaticano 1996, s. 530.

⁷¹ W „*Propositions*” przed Synodem na temat życia konsekrowanego pojawiły się propozycje odnośnie do konsekracji czasowej. Jedną z nich wysunął tajlandzki biskup Phimphinsan. Jednak synod w dyskusjach o konsekracji nie poszedł tą drogą. Warto przy tej okazji przypomnieć, że sprawa zaangażowania czasowego, poprzedzającego zaangażowanie definitywne, pojawiła się w życiu zakonnym dopiero w XIX wieku. Do tego czasu w Instytutach o ślubach prostych i wieczystych znany był tylko jeden rodzaj zaangażowania, od razu ostateczny, podejmowany po okresie probacji nowicjackiej, nie dłuższej niż dwa lata. Por. M. Jeżowski, art. cyt., s. 11; J. M. Hennaux, *Obietnica ...*, dz. cyt. s. 36.

on przyjmuje śluby, błogosławi i zatwierdza ofiarę oraz przedstawia ją Bogu. Kościół, dzięki swojej posłudze zbawczej i uświęcającej, udziela tej konsekracji nowej pełni. Nie tylko przyjmuje On dar powołanej osoby, lecz również czyni się tego daru gwarantem. Kościół poręcza osobie konsekrowanej, że posiada dar Boga – czyli, że jest konsekrowany przez Boga – i sam go błogosławi oraz poświęca w imię Pana, mocą Jego Ducha (por. VC 3, 7).

Poprzez taką konsekrację dużo zyskuje i sam Kościół, gdyż „konsekracja zakonna jest szczególnym darem Boga dla Kościoła”⁷³. Wspólnota Ludu Bożego znajduje w osobach konsekrowanych szczególną pomoc. Papież przemawiając do sióstr zgromadzonych w Nursji stwierdził, że poprzez życie pełne ukrytego poświęcenia stają się orędowniczkami Kościoła wobec Ojca Miłosierdzia, w trudnościach, z którymi zawsze wszyscy się borykają⁷⁴. Wynika z tego, że nie tylko Kościół jest gwarantem dla osoby konsekrowanej, ale osoba ta staje się orędownikiem Kościoła wobec Pierwszej Osoby Trójcy Świętej. Korzyści są więc obopólne.

Bardzo często w wypowiedziach papieskich, mówiących o istocie konsekracji radami ewangelicznymi, mowa jest o miłości. Czasami jest to pełna upodobania miłość do Boga⁷⁵, innym razem miłość do bliźnich, jaką zaszczepia w ludzkim wnętrzu wezwanie Chrystusa (por. RD 8), a jeszcze innym miłość odkupieńcza, która jest zarazem miłością oddania (por. RD 8). W konsekracji łączą się więc dwa rodzaje miłości: miłość Boga i miłość człowieka. Przy czym miłość ze strony osoby konsekrowanej skierowana jest zarówno do Boga, jak i do drugiego człowieka. Dla Ojca Świętego konsekracja jest jednak w pierwszym rzędzie znakiem i przejawem miłości Boga, a dopiero później człowieka⁷⁶.

Miłość ze strony Boga, która jest obecna od samego początku konsekracji, ujawnia się na wielu płaszczyznach. Stojące zawsze u początku konsekracji radami ewangelicznymi wezwanie Boga można tłumaczyć jedynie miłością, jaką darzy On wybraną osobę. Miłość ta jest absolutnie bezinteresowna, skierowana do określonej osoby i jest doskonała (por. KKK 916)⁷⁷.

⁷² Akt konsekracji dokonuje się za pośrednictwem Kościoła (por. EE 42; MR 8) poprzez profesję (por. RC 2). Można powiedzieć, że zewnętrznym znakiem konsekracji jest przyjęcie profesji przez Kościół. Por. P Spiller, dz. cyt., s. 143. Wymiar eklezjalny jest więc wymiarem koniecznym. Konsekracja przeżywana jest wedle precyzyjnych przepisów, które wyrażają i pogłębiają jej własną tożsamość. Źródłem owej tożsamości jest działanie Ducha Świętego, który jest dawcą charyzmatu założyciela i który stwarza szczególnie typ duchowości, życia, apostołatu i tradycji (por. EE 11; MR 11).

⁷³ Jan Paweł II, *Jesteście żywymi świadkami prawdy*, w: Wójtowicz Kazimierz (Red.), *Ofiarowanie Pańskie z Papieżem Janem Pawłem II*, Kraków 1998, s. 51.

⁷⁴ Por. Jan Paweł II, *Wartość kontemplacji*, w: Jan Paweł II, *O życiu zakonnym*, Poznań-Warszawa 1984, s. 89.

⁷⁵ Por. Jan Paweł II, *Jesteście żywymi świadkami prawdy*, dz. cyt., s. 51.

⁷⁶ Por. R. Podgórski, *Charyzmat życia konsekrowanego dla świata w nauczaniu Jana Pawła II*, Warszawa 1990, s. 20.

⁷⁷ Miłość ta ogarnia osobę ludzką w taki sposób, że przestaje ona należeć do siebie i staje się własnością Chrystusa (por. PI 8). Ma charakter szczególnej komunii (por. Kongregacja ds. Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego, *Congregavit nos in unum Christi amor* 45) i przymierza (por. PI 8).

Papież pisze, że „zakonnicy stają się osobami konsekrowanymi dla Boga w Kościele przez Chrystusa, w miłości Ducha, dla dobra całej wspólnoty kościelnej”⁷⁸. Sam akt konsekracji i konsekracja przeżywana każdego dnia dokonuje się w rzeczywistości miłości Ducha Świętego. Odpowiedź na wezwanie miłości Boga zawiera osoba konsekrowana w miłości oddania, która jest *duszą konsekracji* (por. RD 8). Z tego powodu powinna ona zawierzyć się miłości Ojca i poświęcić się całkowicie Jemu oraz Jego zamysłowi zbawienia. Odwołując się do Ikony Przemienienia Adhortacja *Vita consecrata* stwierdza, że kontemplacja chwały Chrystusa Pana objawia osobom konsekrowanym przede wszystkim Ojca, Stwórcę i Dawcę wszelkiego dobra, który przyciąga do siebie swoje stworzenie mocą szczególnej miłości. Idąc za wezwaniem «To jest mój Syn umiłowany, Jego słuchajcie!» (Mt 17, 5) osoba powołana zawiera się miłości Boga, który ją wzywa do swojej wyłącznej służby, i poświęca się całkowicie Jemu oraz Jego zamysłowi zbawienia (por. VC 17).

Jan Paweł II zwraca uwagę na to, że konsekracja radami ewangelicznymi, wyrażona w mnóstwie specyficznych charyzmatów i apostołatów, ma od strony człowieka jeden zasadniczy cel, jakim jest miłość. Z tego celu wynikają dwa główne zadania. Z jednej strony konsekracja ma skłonić do nieustannego udoskonalania uwielbienia, czyli miłości Boga, a z drugiej ma uszlachetnić miłość bliźniego, wyrażającą się w uwrażliwieniu na potrzeby każdego człowieka⁷⁹.

Jan Paweł II stosuje zamiennie określenia: istota, dusza czy rdzeń konsekracji. Zawsze jednak potwierdza, że zakonna konsekracja jest w swojej istocie aktem i szczególnym świadectwem miłości do Jezusa Chrystusa⁸⁰. Miłość do poszczególnych Osób Boskich Papież podsumowuje w sformułowaniu: „życie konsekrowane rozwija się poprzez coraz bardziej szczerą i mocną miłość w wymiarze trynitarnym: jest to miłość do Chrystusa, która wzywa do zażyłości i przyjaźni z Nim; miłość do Ducha Świętego, która każe i jednocześnie pomaga całkowicie otworzyć się na Jego natchnienia; wreszcie miłość do Ojca, która jest początkiem i najwyższym celem życia konsekrowanego”⁸¹. Konsekracja sprawia, że osoby konsekrowane są świadkami miłości Ojca⁸².

Jednak miłość osoby konsekrowanej nie wypływa jedynie z jej wysiłku czy też starań. Osoba uzdalniana jest przez Boga do szczególnego rodzaju miłości. Jedynie miłość, mająca charakter oblubieńczy i ogarniająca całą uczuciowość

⁷⁸ Jan Paweł II, *With the Radical Spirit of the Beatitudes Make Christ Present in the World*, „Consecrated Life” 14 (1989) nr 2, s. 197.

⁷⁹ Por. Jan Paweł II, *To the International Union of Superiors General in Rome*, w: J. Beyer (Red.), *John Paul II Speaks to Religious*, t. 7, Baltimore 1993, s. 64.

⁸⁰ Por. Jan Paweł II, *Jesteście świadkami miłości*, w: Jan Paweł II, *O życiu zakonnym*, Poznań-Warszawa 1984, s. 156; RD 14; L. Balter, *Konsekracja ...*, dz. cyt., s. 303.

⁸¹ Jan Paweł II, *Droga doskonałości*, dz. cyt., s. 504.

⁸² Por. Jan Paweł II, *Holiness – the Main Path of Renewal*, „Consecrated Life” 19 (1996) nr 2, s. 22.

osoby, stanowi dostateczny motyw i oparcie do podjęcia wyrzeczeń i krzyży, które nieuchronnie czekają tego, kto pragnie, w sensie biblijnym, stracić swoje życie dla Ewangelii. Papież przypomina osobom ślubującym rady ewangeliczne, aby swoją konsekrację wypełniły szczodłą miłością względem wszystkich bez wyjątku⁸³.

Przy omawianiu zagadnienia miłości względem bliźniego Papież dokonuje jednak pewnego utożsamienia. Twierdząc, że miłość ku Chrystusowi stanowi szczególnie dobro całego Ludu Bożego (por. RD 14), mówi, że Chrystus, jako Głowa Kościoła, doświadcza tej miłości, gdy osoby konsekrowane świadczą ją swoim bliźnim (por. RD 15). W ten sposób Ojciec Święty zaznacza, że do Chrystusa można dotrzeć zarówno bezpośrednio, jak i przez drugą osobę. W takim rozumowaniu obecna jest biblijna prawda: „kto nie miłuje brata swego, którego widzi, nie może miłować Boga, którego nie widzi” (1 J 4, 20).

Miłość, wyrastająca w każdej osobie konsekrowanej z samego źródła owej szczególnej konsekracji, jest początkiem nowego życia w Chrystusie i w Kościele. Ogarnia ona świat i wszystko to, co ludziom dał w nim Ojciec. Ta miłość dąży również do przewyciężenia w świecie wszystkiego, co „nie pochodzi od Ojca” (por. RD 9). Miłość ta związana jest w ten sposób z zagadnieniem misji.

Osoby konsekrowane pragną mieć „miłość, która wszystkie elementy życia konsekrowanego przenika i zespala jako prawdziwa więź doskonałości”⁸⁴. Można powiedzieć, że miłość jest jedynym środowiskiem, w którym w pełni może zaistnieć życie konsekrowane.

Jan Paweł II pisze w *Redemptionis donum* o jeszcze jednym wymiarze miłości, który zawiera konsekracja. Konsekracja, będąca szczególnym świadectwem miłości, staje się we współczesnym świecie autentycznym znakiem sprzeciwu. Takiego znaku potrzebuje świat, gdyż staje się on nieustannym zaczynem zbawczej odnowy. «Sprzeciw» jest rozumiany jako wyraźne opowiedzenie się za prawdziwą miłością, o której znaczny procent ludzi we współczesnym świecie nie wie i nie chce znać. Ponadto ten sprzeciw kieruje się przeciwko grzechowi i temu wszystkiemu, co zagraża prawdziwemu życiu Bożemu (por. RD 14).

Celem konsekracji jest więc osiągnięcie szczytu miłości: miłości pełnej, ślubowanej Chrystusowi za sprawą Ducha Świętego, a ofiarowanej Ojcu za pośrednictwem Chrystusa⁸⁵.

⁸³ Por. Jan Paweł II, *Your Life is a Sign of Evangelical Maturity In Secret You Keep Burning the Flame of the Church*, „Consecrated Life” 12 (1987) nr 1, s. 23.

⁸⁴ Jan Paweł II, *Ad omnes personas consecratas*, w: K. Wójtowicz (Red.), *Życie konsekrowane w dokumentach Kościoła od Vaticanum II do Vita consecrata*, Kraków 1998, s. 284.

⁸⁵ Por. Jan Paweł II, *Wymiary życia konsekrowanego*, dz. cyt., s. 499.

4. OSOBNY STAN ŻYCIA JAKO OWOC KONSEKRACJI

Adhortacja *Redemptionis donum* stwierdza, że konsekracja radami ewangelicznymi określa właściwe miejsce osób w rozległej wspólnotie Kościoła (por. RD 7).

Próbując zdefiniować, czym jest stan życia, można powiedzieć, że są to ustalone i trwałe warunki życia⁸⁷. Tradycyjnie stanami życia nazywano trzy publiczne sytuacje chrześcijan: sytuacje duchownych, zakonników i laików. Takie stany wyodrębniano na podstawie dwóch różnych kryteriów. W oparciu o funkcję ministerialną rozróżniano kler i osoby świeckie, zaś na podstawie rodzaju życia dzielono chrześcijan na osoby świeckie i konsekrowane⁸⁸. Podchodząc historycznie do tego zagadnienia można zauważyć, że w różnych okresach historii Kościoła podchodzono do tego zagadnienia odmiennie⁸⁹.

⁸⁶ Zagadnienie to w jakimś sensie dotyczy kwestii pochodzenia życia konsekrowanego. Można wskazać w nauczaniu papieskim na fragmenty mówiące o boskim pochodzeniu stanu rad ewangelicznych, na przykład: Jan Paweł II, *Wola Chrystusa fundamentem życia konsekrowanego*, dz. cyt., s. 489; Jan Paweł II, *Czystość, ubóstwo i posłuszeństwo – podporami w naśladowaniu Chrystusa*, w: Jan Paweł II, *O życiu zakonnym*, Poznań-Warszawa 1984, s. 105. Taki sposób podejścia do tego zagadnienia obrała w pisanej pod kątem prawa kanonicznego pracy magistersko-licencjackiej M. P. Garbacka, *Elementy prawne adhortacji Vita consecrata*, Lublin 1998, s. 26-32.

⁸⁷ Taką definicję podaje K. Szafraniec, art. cyt., s. 13; Por. K. Journet, *Kościół Chrystusowy. Teologia o Kościele*, Poznań-Warszawa-Lublin 1960, s. 274-295.

⁸⁸ Por. A. Sicari, *Różnorodność i komplementarność stanów życia w Kościele*, w: *Duchowość chrześcijańska*, (Kolekcja Communio 10), Poznań 1995, s. 174.

⁸⁹ W Piśmie Świętym Nowego Testamentu nie można znaleźć wyraźnego i bezpośredniego podziału wierzących na dwa lub trzy stany. Natomiast znajduje się tam wezwanie do radykalizmu, którego formą zinstytucjonalizowaną stało się życie zakonne. Ojcowie Kościoła domagali się w swych pismach, aby wszyscy żyli autentycznie Ewangelią. Nie było wtedy żadnego przeciwstawienia przykazań – radom ewangelicznym. Św. Jan Chryzostom twierdzi, że ideał ewangeliczny jest identyczny dla wszystkich, chociaż dwie drogi prowadzą do osiągnięcia doskonałości, z których jedna – mnichów – jest królewską. Św. Ambroży mówi o różnych realizacjach tej samej doskonałości, a jeżeli jest jakaś hierarchia, to istnieje ona wewnątrz tego samego dobra. Zob. K. Szafraniec, art. cyt., s. 13. Pod koniec XI w. dano autorytatywną podstawę do rozróżniania dwóch stylów życia chrześcijan. Papież Urban II w bulli z roku 1092, posłanej do kanoników z Rettenbach, napisał, że „jedna droga ma na celu pomoc niesioną słabym w ich niedostatkach (una qua infirmorum retinetur), druga zaś – doprowadzenie do szczęśliwego końca życie silnych (altera qua fortiorum vita beata perficitur)”. A. Sicari, *Różnorodność* ..., dz. cyt., s. 174; por. PL 151, 358. W XII wieku, od wydania *Dekretu* Gracjana, rozpowszechnił się na dobre w Kościele i usankcjonował podział wyznawców Chrystusa na dwie kategorie: pierwszą złożoną z tych, co oderwawszy się od spraw tego świata poświęcają się Bogu na modlitwie i kontemplacji, oraz drugą – uważaną za gorszą, bo angażującą się w sprawy doczesne. Por. L. Balter, *Życie* ..., dz. cyt., s. 386; E. Weron, *Laikat i apostołstwo*, Paryż 1973, s. 11n; L. Balter, *Duchowość kapłańska we współczesnej kulturze*, AK 68 (1976) z. 2, s. 216-230; Y. Congar, *Jalons pour une théologie du laïcité*, Paris 1964, s. 26n. Zaczęto więc rozróżniać dwie drogi życia. Jedna z nich, prowadząca do zbawienia, była dostępna dla wszystkich i uzależniona od przestrzegania przykazań. Druga zaś, zwana drogą do doskonałości, wymagała większego wyrzeczenia i otwarta była dla tych, którzy zdecydowali się oderwać od świata i zachowywać rady ewangeliczne. Podział na trzy stany czy grupy wyraźnie występuje dopiero w połowie XIII wieku. Por. K. Szafraniec, art. cyt., s. 13. Sobór Watykański II uczy natomiast o dwóch tylko stanach: świeckim i kapłańskim. Zob. LG 43; J. Bar, J. Kałowski, *Prawo o Instytutach Życia Konsekrowanego*, Warszawa 1985, s. 38; S. C. Napiórkowski, *Vita consecrata: teologiczne instrumentarium formacji zakonnej*, „Życie Konsekrowane” (1997) nr 3, s. 56. Tłumacząc naturę życia konsekrowanego, dokumenty soborowe mówią, że nie jest on stanem „pośrednim” między stanem wiernych świeckich (laików) i stanem duchownym, czyli hierarchicznym, lecz składa się z osób należących do obydwu wspomnianych stanów. Powołując się na to stwierdzenie *Konstytucji dogmatycznej o Kościele* łatwo można zauważyć, że stan zakonny nie należy do hierarchicznej struktury Kościoła ani nie jest też stanem pośrednim pomiędzy stanem duchownym i świeckim. Z jednego bowiem i drugiego Bóg powołuje niektórych chrześcijan, aby w życiu Kościoła korzystali ze szczególnego daru i byli, każdy na swój sposób, pomocni w zbawczym jego posłannictwie.

Na początku swego pontyfikatu Jan Paweł II mówi, że życie konsekrowane nie jest szczeblem w hierarchii ani też nie stanowi trzeciego elementu pośredniego między duchowieństwem a laikatem, lecz znajduje się na płaszczyźnie charyzmatów⁹⁰.

Kiedy jednak akcentuje się płaszczyznę charyzmatyczną, znaleźć można wypowiedzi mówiące o swoistym charakterze rozmaitych instytutów zakonnych, o profesji zakonnej podniesionej do godności stanu kanonicznego, o stanie poświęconym Bogu⁹¹. W rozważaniach zaś na temat Instytutów Świeckich, składających się (jak sama nazwa wskazuje) z ludzi świeckich, Papież mówi, że to właśnie ich konsekracja wyróżnia ich spośród ich stanu świeckiego⁹². Skoro są wyróżnieni, to w jakiś sposób są też «inni».

Kodeks Prawa Kanonicznego, promulgowany przez Jana Pawła II, pozostaje wierny stanowisku Soboru Watykańskiego II mówiącemu o dwóch stanach życia w Kościele (KPK kan. 207 § 1)⁹³. Z Kodeksu tego zniknął podział na trzy stany czy sytuacje, o jakich mówił Kodeks Piusowy⁹⁴. Tamten bowiem kodeks – jakkolwiek nie czynił tego wyraźnie – uważał, że osoby zakonne tworzą osobny stan kanoniczny, różny od stanu duchownego i świeckiego⁹⁵. Według Kodeksu Jana Pawła II konsekracja dokonana na mocy ślubów włącza tych, którzy ją podejmują, do właściwego im stanu, czyli do stałego i szczególnego sposobu życia, związanego z życiem i świętością Kościoła. Nie zostało jednak powiedziane, że właśnie te osoby stanowią trzecią kategorię

Konstytucja dogmatyczna o Kościele stwierdza jednak, że Kościół swym oficjalnym zatwierdzeniem popiera i podnosi profesję zakonną do godności stanu kanonicznego oraz ukazuje ją wszystkim jako stan poświęcony Bogu (por. LG 45). Te sformułowania są mimo wszystko bardzo ogólne. Dlatego niektórzy teolodzy twierdzą, że powinny one być rozumiane w tym znaczeniu, że obejmują „wszystkich, którzy obierają stan profesji rad ewangelicznych tak, jak go opisuje tekst soborowy, bynajmniej nie zmieniając tym samym charakteru instytutów świeckich ani ich członków. Wyrażenie «stan kanoniczny» ściśle oznacza, że stan zakonnej stanowi jedną z podstawowych kategorii, na jakie dzielią się członkowie Kościoła, posiadających własne prawodawstwo”. E. Gambari, *Życie zakonne po Soborze Watykańskim II*, Kraków 1998, s. 115.

⁹⁰ Por. Jan Paweł II, *Żywotna obecność w Kościele brazylijskim*, w: Jan Paweł II, *O życiu zakonnym*, Poznań-Warszawa 1984, s. 128.

⁹¹ Por. Jan Paweł II, *Życie konsekrowane w służbie Kościoła*, w: Jan Paweł II, *Wierzę w Kościół*, Città del Vaticano 1996, s. 537. Ze względu na charyzmatyczny charakter życia według rad ewangelicznych, pojawiły się głosy przeciw uznaniu tego życia za osobny stan, gdyż charyzmatyczność tego życia wyklucza rzekomo wszelkie zewnętrzne formy czy struktury właściwe stanom w Kościele. Franciszek Bogdan uznaje stan osób konsekrowanych za zasadniczy stan w Kościele obok stanu osób duchownych i świeckich. Stwierdza jednak, że stan ten nie dotyczy struktur z prawa Bożego. Przynależą on jedynie do struktur pochodzących z pozytywnego prawa Kościoła i jest określany jako stan kanoniczny. Por. F. Bogdan, *Prawo zakonów, instytutów świeckich i stowarzyszeń życia apostołskiego*, Poznań 1988, s. 15-16, 18-19.

⁹² Por. Jan Paweł II, *Ewangelizacja a instytuty świeckie*, w: Jan Paweł II, *O życiu zakonnym*, Poznań-Warszawa 1984, s. 137.

⁹³ Na podstawie kan. 207 KPK, Tadeusz Pawluk stwierdza, iż członkowie instytutów życia konsekrowanego nie tworzą z ustanowienia Bożego specjalnego stanu. Por. T. Pawluk, *Prawo kanoniczne według Kodeksu Jana Pawła II*, t. 2, Olsztyn 1986, s. 292. Podobne stanowisko zajmuje Edward Szafrowski, używając w odniesieniu do osób konsekrowanych określenia «pewna kategoria» i zarazem jasno stwierdzając, iż nie stanowią one osobnego stanu. Por. E. Szafrowski, *Podręcznik prawa kanonicznego*, t. 1, Warszawa 1985, s. 292-293.

⁹⁴ „Ex divina institutione sunt in Ecclesia clerici a laicis distincti, licet non omnes clerici sint divinae institutionis; utriusque autem possunt esse religiosi”. CIC kan. 107.

⁹⁵ Por. E. Gambari, dz. cyt., s. 115.

czy prawną pozycję, która ich wyróżnia w strukturze Kościoła i oddziela od innych duchownych i świeckich członków⁹⁶. Dla tych dwóch grup kryterium rozróżnienia stanowi różnorodność funkcji spełnianych w mistycznym Ciele Kościoła. Natomiast w odniesieniu do stanu konsekracji kryterium to dotyczy ich sposobu życia, a właściwie sposobu przeżywania powołania Kościoła do świętości.

Odmiennej sposób patrzenia na to zagadnienie prezentuje Kodeks Kanonów Kościołów Wschodnich promulgowany 18 października 1990 roku również przez Jana Pawła II. Przyjmuje on trzeci stan – stan życia konsekrowanego i o takim właśnie mówi⁹⁷. Wydaje się jednak, że te różnice można tłumaczyć tym, że z punktu widzenia prawa kościelnego stan zakonny jest konkretną instytucją, natomiast z teologicznego punktu widzenia stan ten należy do charyzmatycznego życia Kościoła. Specyfika stanu konsekracji opiera się więc na dwóch podstawach: jednej – teologicznej, a drugiej – prawnej, powstałej z pozycji osób konsekrowanych w organizacji Kościoła. Pozycja osób konsekrowanych jawi się jako szczególna. Tworzy z nich kategorię osób różniącą się znacznie od osób świeckich i duchownych⁹⁸.

Podczas Kongresu *Teologia a życie konsekrowane* zorganizowanego przez Konferencję Episkopatu Włoch w 1990 roku, Jan Paweł II powiedział: „Sobór Watykański II, prawdziwie profetycznym uderzeniem skrzydła wzniósł się ponad wszystkie spory prawne i doczesne oraz z pełną nadzieją i nadprzyrodzoną odwagą wyczuł i zechciał dowartościować całe życie konsekrowane jako jeden z fundamentalnych składników życia Kościoła. Według nauki tego samego Soboru, obraz Kościoła byłby rzeczywiście niepełny, gdyby się nie brało pod uwagę stanu zakonnego jako stanu, ale również jako posługi i daru, jako konkretnego elementu jego żywego Ciała”⁹⁹. Ponadto wymieniając trzy powołania, które są paradygmatami w strukturze Ludu Bożego, mówi Ojciec Święty wyraźnie o powołaniu do życia konsekrowanego (por. VC 31).

Synod na temat życia konsekrowanego nie mówi jasno i wyraźnie o trzecim stanie. W Adhortacji *Vita consecrata* nie ma również wyraźnego stwierdzenia, że życie konsekrowane jest trzecim stanem w Kościele. Co najwyżej mowa jest

⁹⁶ Czasami można wnioskować z wcześniejszych wypowiedzi papieskich do członków instytutów świeckich, że Jan Paweł II kwalifikuje ich do stanu świeckiego. Są konsekrowanymi świeckimi. „Chociaż w świeckim stanie wy jesteście konsekrowanymi”. Jan Paweł II, *To the World Congress of Secular Institutes at Castel Gandolfo*, w: J. Beyer (Red.), John Paul II Speaks to Religious, t. 5, Baltimore 1989, s. 168.

⁹⁷ „Status religiosus est stabilis in communi vivendi modus (...)”. KKKW kan. 410.

⁹⁸ Elio Gambari dochodzi do takich wniosków. Por. E. Gambari, dz. cyt., s. 116-117. Ponadto stan zakonny, jako taki, należy nienaruszalnie do pełnego życia i struktury charyzmatycznej Kościoła. Specyfikę zaś życia osób konsekrowanych uwypatnia funkcja, którą spełniają w Kościele na innej płaszczyźnie niż kler i laikat. Z drugiej strony niektórzy twierdzą, że konsekracja z nowego tytułu, czyli z tytułu profesji rad ewangelicznych, tworzy z osób ją podejmujących stan życia w Kościele, który w łączności z laikatem i hierarchią współtworzy Kościół i przynależy do jego struktury. Powszechne powołanie do świętości szczególnie intensyfikuje się w konsekracji zakonnej, choć nadal pozostaje zawsze w relacji do Kościoła i ludzkiej społeczności. Por. P. Spiller, dz. cyt., s. 143.

⁹⁹ Jan Paweł II, *La teologia della vita consecrata, Atti del Convegno di studio: Roma, 5-9 febbr. 1990*, Supplemento a Consacrazione e servizio, 39 (1990) nr 5, Roma 1990, s. 7.

o «odrębnym stanie». Wydaje się jednak, że w *Vita consecrata* znaleźć można przesłanki do twierdzenia o trzecim stanie w Kościele¹⁰⁰.

Papież, poświęcając wiele uwagi odnowie różnych form życia konsekrowanego, apeluje o zachowanie tożsamości różnych stanów życia w Kościele (por. VC 4). Gdyby Jan Paweł II nie uznawał życia konsekrowanego za stan, nie argumentowałby w taki sposób. Jedynie założenie, że życie konsekrowane jest stanem w Kościele, ocala logikę zastosowaną w tej Adhortacji.

Ponadto, umiejscawiając tematykę Synodu poświęconą życiu konsekrowanemu w szeregu poprzednich synodów, Ojciec Święty zwraca uwagę, iż ten właśnie Synod „dopełnia cykl rozważań nad szczególnymi cechami stanów życia, które zgodnie z zamysłem Chrystusa Pana istnieją w Jego Kościele” (VC 4). Z takiego sformułowania nie wynika w sposób konieczny teza o życiu konsekrowanym jako o stanie w Kościele, bowiem nie tylko nowy stan może dopełnić zespół stanów ale taka teza jest możliwa do przyjęcia.

Vita consecrata wyraźnie formułuje też twierdzenie o obiektywnej wyższości życia konsekrowanego w odniesieniu do życia niekonsekrowanego (por. VC 18). Zdaje się więc zakładać, że forma obiektywnie wyższa jest stanem i to w sensie przynajmniej nie słabszym niż życie niekonsekrowane. Słowa o obiektywnej wyższości życia konsekrowanego zostały w Adhortacji graficznie wyróżnione kursywą. Taka teza jest niezwykle doniosła, gdyż po Soborze¹⁰¹ i po wielu tekstach jeszcze Karola Wojtyły niesłuchanie dowartościowano życie małżeńskie i rodzinne, wybitnie zrehabilitowano życie seksualne, spularyzowano też szerokie pojmowanie powołania, odnosząc je również do życia w małżeństwie i w rodzinie.

Wydaje się, że rozwiązanie problemu osobnego stanu w Kościele tkwi w jasnym sprecyzowaniu, w jakim porządku Kościoła rozpatruje się dane zagadnienie. Gdy myśli się o strukturze hierarchicznej, Papież, powołując się na *Konstytucję dogmatyczną o Kościele*, wyraźnie twierdzi, że „stan życia konsekrowanego nie należy do tej struktury hierarchicznej Kościoła. Stan ten – gdy ma się na uwadze Boski i hierarchiczny ustrój Kościoła – nie jest stanem pośrednim pomiędzy stanem duchownym i świeckim, lecz z jednego i drugiego Bóg powołuje niektórych chrześcijan, aby w życiu Kościoła korzystali ze szczególnego daru i byli, każdy na swój sposób, pomocni w zbawczym jego posłannictwie”¹⁰².

¹⁰⁰ Stanisław Celestyn Napiórkowski rozważaniom na ten temat poświęcił między innymi jeden z artykułów. Zob. S. C. Napiórkowski, *Vita ...*, art. cyt., s. 56.

¹⁰¹ Sobór Watykański II nie przedstawia stanu zakonnego jako stanu doskonałości. Powodem tego jest fakt, że do doskonałości wezwani są wszyscy wierni. Por. A. Brault, N. Rath, dz. cyt., s. 31-32.

¹⁰² Jan Paweł II, *Życie konsekrowane w Kościele*, w: Jan Paweł II, *Wierzę w Kościół*, Città del Vaticano 1996, s. 483. Piotr Liszka uważa, że soborowy podział na dwa stany: kapłaństwo i laikat, jest uzasadniony faktem, iż Sobór odszedł od myślenia jurystycznego do bardziej misteryjnego. Tym samym wyodrębnienie stanu zakonnego otrzymało jeszcze silniejszą argumentację, choć nie zewnętrzną, formalną, ale wewnętrzną, istotową. Dlatego też jest zdecydowanie za uznaniem osób konsekrowanych za trzeci stan w Ludzie Bożym. Por. P. Liszka, *Charyzmatyczna ...*, dz. cyt., s. 92.

Z tym tokiem myślenia koresponduje stwierdzenie Ojca Świętego zamieszczone w Adhortacji: „zgodnie z tradycyjnym nauczaniem Kościoła życie konsekrowane ze swej natury nie jest ani laickie, ani kleryckie i dlatego «konsekracja laicka» – zarówno mężczyzn, jak i kobiet – stanowi w całej pełni odrębny stan profesji rad ewangelicznych” (VC 60).

5. DOOKREŚLENIE KONSEKRACJI

W nauczaniu Jana Pawła II występuje szczególne bogactwo różnych dookreśleń związanych z konsekracją radami ewangelicznymi. Można znaleźć również cały szereg opisowych określeń, mówiących na przykład o tym, że konsekracja jest równocześnie „śmiercią i wyzwoleniem z niewoli grzechu”¹⁰³, jest szczególnym zapuszczeniem korzeni w Chrystusie¹⁰⁴, że można ją „z ludzkiego punktu widzenia przyrównać do stracenia życia, które jest równocześnie najprostszą drogą do jego odnalezienia”¹⁰⁵. Bardzo często w tych opisach Papież sięga do idei nowego życia, które rodzi się właśnie przez konsekrację. Jest to „nowe życie dla Boga w Jezusie Chrystusie”¹⁰⁶. Konsekracja jest początkiem nowego życia w Chrystusie i Kościele, początkiem nowego stworzenia (por. RD 8)¹⁰⁷. Ponadto, jeśli konsekrację osoby można z ludzkiego punktu widzenia przyrównać do utraty życia, to jest to strata, która równocześnie, według Jana Pawła II, jest najprostszą drogą do odnalezienia życia¹⁰⁸.

Jan Paweł II w przemówieniu wygłoszonym w dniu Ofiarowania Pańskiego w 1990 r. dokonuje nawet pewnego wartościowania. Papież zwraca się do zebranych w następujący sposób: „Wasza konsekracja, która odpowiada ewangelicznym radom ubóstwa, czystości i posłuszeństwa, jest tą «najlepszą częścią», o jakiej mówi nam Mistrz”¹⁰⁹.

Nadto u Ojca Świętego znajdujemy całą gamę dookreśleń konsekracji radami ewangelicznymi. Papież zwraca uwagę na nią jako na „specjalną”¹¹⁰,

¹⁰³ Jan Paweł II, *Wymiary życia konsekrowanego*, dz. cyt., s. 499; por. RD 7.

¹⁰⁴ Por. Jan Paweł II, *Nasładowanie Chrystusa najwyższą i ostateczną regułą*, w: K. Wójtowicz (Red.), *Życie konsekrowane w dokumentach Kościoła od Vaticanum II do Vita consecrata*, Kraków 1998, s. 598.

¹⁰⁵ Jan Paweł II, *Ad omnes personas consecratas*, dz. cyt., s. 285.

¹⁰⁶ Jan Paweł II, *Wymiary życia konsekrowanego*, dz. cyt., s. 499; por. RD 7.

¹⁰⁷ Obraz ten odnajdujemy także u innych teologów, którzy twierdzą, że konsekracja osoby poprzez ślub zakonny to głębszy wymiar «nowości życia», nowego człowieka, który mocą sakramentu chrztu świętego został włączony w Mistyczne Ciało Chrystusa. Por. P. Spiller, dz. cyt., s. 152; A. Nowak, *Osoba konsekrowana I. Ślub ubóstwa*, Lublin 1992, s. 24.

¹⁰⁸ Por. Jan Paweł II, *Ad omnes personas consecratas*, dz. cyt., s. 283-284.

¹⁰⁹ Jan Paweł II, *Światło powołania*, dz. cyt., s. 90.

¹¹⁰ Jan Paweł II, *To Priest, Religious and Laity in Esztergom – Hungary*, w: J. Beyer (Red.), *John Paul II Speaks to Religious*, t. 7, Baltimore 1993, s. 99; por. VC 31; L. Rutkowska, *Rady ewangeliczne w Instytutach Świeckich*, „Życie Duchowe” 4 (1997) nr 12, s. 23.

„szczególną”¹¹¹, „ewangeliczną”¹¹², czy „głębszą konsekrację na służbę Bożą”¹¹³. Katechizm Kościoła Katolickiego mówi, że „stan zakonny ukazuje się zatem jako jeden ze sposobów przeżywania «bardziej wewnętrznej» konsekracji” (KKK 916).

O niektórych świętych osobach konsekrowanych mówi Papież, że żyły „doświadczeniem całkowitej konsekracji dla Jezusa”¹¹⁴. Określenie «całkowita konsekracja» względem konsekracji radami ewangelicznymi jest często używane przez Jana Pawła II i odnajdujemy je również w innych przemówieniach¹¹⁵. Czasami Ojciec Święty używa określenia „całkowita konsekracja Miłości”¹¹⁶. Nie tylko jednak konsekracja jest całkowita, ale to osoby poświęcone Bogu konsekrują siebie całkowicie¹¹⁷.

Na szczególną uwagę zasługuje określenie *nowa konsekracja*. Papież posłużył się nim w szczególny sposób w swoich dwóch adhortacjach apostołskich w *Redemptionis donum* i w *Vita consecrata*. O ile w pierwszej z nich, wydanej w 1984 roku, sformułowanie *nowa konsekracja* nie wywołało szczególnych dyskusji, to po ukazaniu się *Vita consecrata* w 1996 roku, określenie to spotkało się z wnikliwą analizą teologów. Pytano o to, pod jakim względem jest ona nowa. Zastanawiano się czy dotychczasowe nauczanie na temat konsekracji traci swą moc czy jedynie Papież ukazał tym sformulowaniem jakiś nowy aspekt.

Zgodnie z tradycją Kościoła Papież twierdzi, że profesja radami ewangelicznymi jest szczególnym i owocnym pogłębieniem konsekracji chrzcielnej (por. VC 30). „Dzięki niej wewnętrzna jedność z Chrystusem, ustanowiona już przez chrzest, przeradza się w dar upodobnienia do Niego, wyrażony i urzeczywistniony, w sposób pełniejszy, przez profesję rad ewangelicznych” (RD 7).

Jan Paweł II twierdzi jednak, że profesja rad ewangelicznych stanowi konsekrację osoby z innego jeszcze «nowego» tytułu niż ma to miejsce w sakramencie chrztu, bierzmowania, kapłaństwa czy małżeństwa. Ojciec Święty używa terminu „nowa konsekracja” (VC 30; por. RD 7).

Konsekracja poprzez rady ewangeliczne nie jest uważana w nauczaniu Kościoła za osobną konsekrację, a jedynie za pełniejszy rozwój konsekracji chrztu. Odwołując się do Soboru Watykańskiego II zauważyć można, że

¹¹¹ Jan Paweł II, *Wymiary życia konsekrowanego*, dz. cyt., s. 500; por. VC 30; Jan Paweł II, *Ewangelizacja a instytucje świeckie*, dz. cyt., s. 137; RD 7. Określenie «szczególna konsekracja» nie jest jakimś nowym pojęciem. Dekret o przystosowanej odnowie życia zakonnego *Perfectae caritatis* (PC 5), oraz Paweł VI w adhortacji *Evangēlica testificatio* (por. ET 4) używali już tego określenia.

¹¹² Jan Paweł II, *Chodź ze Mną zbawić świat*, w: Jan Paweł II, *O życiu zakonnym*, Poznań-Warszawa 1984, s. 44.

¹¹³ Jan Paweł II, *Wymiary życia konsekrowanego*, dz. cyt., s. 500.

¹¹⁴ Mowa o św. Teresie z Avila, por. Jan Paweł II, *A Life Hidden with Christ in God*, w: *Witnesses of Christ* (praca zbiorowa), Boston 1983, s. 256.

¹¹⁵ Por. Jan Paweł II, *Życie konsekrowane w służbie Kościoła*, dz. cyt., s. 535; Jan Paweł II, *To Men and Women Religious in Rome*, w: Beyer Jean (Red.), *John Paul II Speaks to Religious*, t. 5, Baltimore 1989, s. 37.

¹¹⁶ Jan Paweł II, *Love Is the Only Ideal of Your Total Consecration*, w: *Witnesses of Christ* (praca zbiorowa), Boston 1983, s. 320.

¹¹⁷ Por. Jan Paweł II, *Your Life is a Sign of Evangelical Maturity In Secret You Keep Burning the Flame of the Church*, dz. cyt., s. 23.

Konstytucja dogmatyczna o Kościele nie omawia szerzej wzajemnego stosunku obydwu konsekracji, jednak dość jasno stwierdza, że konsekracja zakonna jest tylko pełniejszym rozwojem, bardziej bezwarunkową ratyfikacją konsekracji chrzcielnej. W *Orędziu Ojców Synodu* napisane zostało, że „każdy chrześcijanin został konsekrowany Bogu przez chrzest i bierzmowanie, i stał się świątynią Ducha Świętego. Przez profesję rad ewangelicznych ta konsekracja zakorzeniona w chrzcie i bierzmowaniu zyskuje szczególną moc”¹¹⁸.

Jan Paweł II odwoływał się w pierwszych latach swego pontyfikatu do takiego rozumienia konsekracji radami ewangelicznymi, jakie przedstawiał soborowy dekret *Perfectae caritatis* oraz *Konstytucja dogmatyczna o Kościele*. „Wasze poświęcenie się Bogu, całkowite, definitywne i wyłączne, jest jakby ciągłym wzrastaniem oraz kwitnieniem tej pierwszej konsekracji, która już dokonała się przez sakrament chrztu; w nim ma ona swe korzenie i jest jego dojrzalszym wyrazem (PC 5). Przez profesję zakonną chrześcijanin – jak stwierdza *Lumen gentium* – «oddaje się całkowicie nade wszystko Bogu, tak że z nowego i szczególnego tytułu poświęca się służbie Bożej i Jego czci. Już wprawdzie przez chrzest umarł dla grzechu i poświęcony został Bogu; aby jednak otrzymać obfitsze owoce łaski chrztu, postanawia przez ślubowanie rad ewangelicznych w Kościele uwolnić się od przeszkód, które mogłyby go odwieść od żarliwej miłości i od doskonałości kultu Bożego, i jeszcze ściślej poświęca się służbie Bożej» (LG 44)”¹¹⁹. Wydaje się, że w takim kierunku idzie również myśl zawarta w adhortacji *Redemptionis donum*. Papież tłumaczy tam termin «nowa konsekracja» w sposób następujący. „Profesja zakonna – zakorzeniona na sakramentalnym podłożu Chrztu – jest nowym «zanurzeniem w śmierć Chrystusa»; nowym – poprzez świadomość i wybór, nowym – poprzez miłość i powołanie, nowym – poprzez nieustanne «nawrócenie». Owo «zanurzenie w śmierć» sprawia, że – «pogrzebany wraz z Chrystusem» człowiek – «wkracza w nowe życie jak Chrystus»” (RD 7). Argumentacja ta sugeruje bardziej jakąś kontynuację niż nowość konsekracji.

W nauczaniu papieskim lat 90-tych można zauważyć trochę inne spojrzenie. Papież stwierdza, że «nowa konsekracja» różni się od pierwszej swą specyfiką, jako że nie jest jej koniecznym następstwem¹²⁰. Również Adhortacja zawiera taką myśl. „Każdy człowiek odrodzony w Chrystusie jest przecież powołany, aby mocą łaski udzielonej mu przez Ducha zachowywać czystość właściwą dla jego stanu życia, okazywać posłuszeństwo Bogu i Kościołowi oraz zachowywać rozsądny dystans wobec dóbr materialnych, ponieważ wszyscy są

¹¹⁸ IX Zwyczajne Zgromadzenie Ogólne Synodu Biskupów, *Orędzie Ojców Synodu 4*. W czasie obrad tego synodu, zapisano w tak zwanym *Relatio post disceptationem* kwestie dotyczące nowej konsekracji. „Akcent został położony na «nowej konsekracji» w momencie składania ślubów, co bardziej niż głosy w dyskusji w auli synodalnej odzwierciedla teorie kilku profesorów Gregoriany z G. Ghirlanda na czele, który był jednym z ekspertów Synodu”. M. Jeżowski, art. cyt., s. 9.

¹¹⁹ Jan Paweł II, *Wasze życie – światłem dla świata*, dz. cyt., s. 73-74.

¹²⁰ Jan Paweł II, *Wymiary życia konsekrowanego*, dz. cyt., s. 500.

powołani do świętości, która polega na doskonałej miłości. Jednakże chrzest sam w sobie nie wiąże się z powołaniem do celibatu lub do dziewictwa, do rezygnacji z posiadania dóbr i do posłuszeństwa położonemu w specyficznej formie rad ewangelicznych. Dlatego ich profesja zakłada istnienie swego daru Bożego, który nie jest udzielany wszystkim, jak to podkreśla sam Jezus, mówiąc o dobrowolnym bezżeństwie” (VC 30). Konsekracja radami ewangelicznymi nie jest więc koniecznym następstwem zawartego z Chrystusem przymierza w sakramencie chrztu świętego. Papież mówi o odrębności tych konsekracji w kontekście dobrowolności celibatu. Konsekracja radami ewangelicznymi jest związana z konsekracją chrzcielną, ale jest „jednak od niej odrębna”¹²¹. W ukazywaniu tej odrębności Ojciec Święty wskazuje na zmianę pewnych porządków, która dokonuje się poprzez konsekrację. „To, co w chrzcie jest sakramentem, sakramentalnym początkiem życia w Chrystusie – to w konsekracji zakonnej staje się szczególnym programem życia. Staje się regułą i charyzmatem. Staje się świadectwem i apostołstwem”¹²².

Mimo tych wszystkich różnic trudno przyjąć, że termin «nowa konsekracja» należy rozumieć jako „zupełna inna konsekracja”¹²³. Jest ona w jakimś sensie odrębna, ale ma organiczny związek z podstawową konsekracją, jaka dokonuje się na chrzcie świętym. Można stwierdzić, że w nauczaniu Jana Pawła II zauważa się pewien rozwój idei rozumienia nowości konsekracji czy to względem dokumentów soborowych, czy względem pierwszych lat Jego pontyfikatu, ale chyba jeszcze za wcześnie mówić o zupełnej odrębności tych konsekracji¹²⁴.

¹²¹ Tamże.

¹²² Jan Paweł II, *Nasładowanie Chrystusa najwyższą i ostateczną regułą*, dz. cyt., s. 598-599.

¹²³ Pojęcia «nowej konsekracji» u Jana Pawła II nie można, według niektórych teologów, zbyt materializować i problematyzować. Dlatego proponują oni, aby raczej interpretować nowość jako uznanie obecności szczególnego daru (w tym sensie ‘nowego’), z którego osoby konsekrowane korzystają, aby móc przeżywać specjalne powołanie. Wyjaśnienie, jakie daje dokument papieski odnośnie do tej właśnie ‘nowości’ konsekracji ogranicza się do stwierdzenia, że znajduje się ona w ścisłej relacji z konsekracją chrzcielną, będąc jej pogłębieniem i rozwinięciem. Nie wnosi to jednak zbyt wiele nowego do tego, o czym już wcześniej mówili teologowie stwierdzając, że konsekracja zakonna jest czymś nowym w odniesieniu do konsekracji chrzcielnej. W tym właśnie kontekście, wydaje się czymś logicznym dokonać – w analogiczny sposób – rewaloryzacji innych form konsekracji, tak samo obecnych w Kościele, gdzie ma się również do czynienia ze szczególnym wezwaniem do realizowania specyficznego daru powołania, jak np. w małżeństwie. Adhortacja widzi je jako pewien rodzaj konsekracji (*pragnąc doprowadzić do doskonałości swojej miłości, już ‘konsekrowaną’ w sakramencie małżeństwa – VC 62*). W każdym bądź razie, aby uniknąć niewłaściwego rozumienia, na czym polega ‘nowość’ konsekracji w życiu konsekrowanym, trzeba zawsze widzieć jej wartość w odniesieniu do konsekracji chrztu. Por. M. Augé, *Vita consecrata: znaczenie i osiągnięcia dokumentu – cz. I*, „Życie Konsekrowane” (1997) nr 1, s. 43-44.

¹²⁴ Za tezę, która wprawdzie nie przypisuje konsekracji radami ewangelicznymi pełnej odmienności, ale dodaje nowe aspekty opowiada się w pracy magisterskiej Janina Blecharczyk. Twierdzi ona, że konsekracja zakonna „wprawdzie nie dodaje nowych uprawnień, nie poszerza także zakresu obowiązków, jakie płyną z konsekracji przez chrzest i bierzmowanie, ale w jakiś duchowy sposób pogłębia i umacnia obowiązek wypełnienia tych wszystkich uzdolnień apostołskich. Zarówno ubóstwo, jak też posłuszeństwo i czystość nadaje tym funkcjom nowy kształt, nowy wymiar duchowy”. J. Blecharczyk, *Konsekracja przez chrzest i bierzmowanie oraz przez profesję rad ewangelicznych jako podstawa apostołstwa siostr zakonnycy według Jana Pawła II*, Kraków 1998, s. 29-30.

6. KONSEKRACJA I SAKRAMENTY

Z powyższych rozważań wynika, że konsekracja radami ewangelicznymi nie jest zawieszona w próżni. Jest ona powiązana z konsekracjami dokonanymi w sakramencie chrztu, bierzmowania i święceń. Wielokrotnie Papież łączy te konsekracje ze sobą. Problem wzajemnych relacji pomiędzy tymi konsekracjami był zasygnalizowany na Synodzie Biskupów w 1994 roku. Okazało się, że z powodu różnych poglądów Ojcowie synodalni uważali za stosowne zwrócić się do Papieża z prośbą o wyjaśnienie tej kwestii. W swej prośbie napisali: „Dla przygotowania adhortacji apostolskiej Synod prosi o studium na temat różnicy i relacji między konsekracją chrzcielną i konsekracją poprzez profesję rad ewangelicznych”¹²⁵. Ojciec Święty odpowiedział na to pytanie, między innymi w katechezach śródowych.

Konsekracje dokonane we chrzcie świętym i przez rady ewangeliczne mają wiele punktów wspólnych. Zewnętrznym dowodem tych wzajemnych zależności jest to, że już od starożytności składano śluby zakonne w czasie sprawowania liturgii, co miało symbolizować nowy chrzest¹²⁶. Czasami nazywano profesję zakonną drugim chrztem¹²⁷ czy nawet superchrztem¹²⁸. Chrzest był zawsze postrzegany jak źródło, z którego wypływa konsekracja zakonna. Konsekracja dokonana we chrzcie świętym staje się podstawą, z której wyrasta i czerpie swą moc konsekracja radami ewangelicznymi. Papież potwierdza tę naukę, że fundament życia konsekrowanego umieszczony jest w darze otrzymanym na chrzcie świętym¹²⁹. Twierdzi także, że konsekracja dokonana w tym sakramencie jest pierwszą i podstawową konsekracją osoby ludzkiej Bogu¹³⁰.

Ojciec Święty mówi o nowej więzi człowieka z Bogiem, którą stwarza profesja zakonna. Więź ta, choć nowa, wyrasta na podłożu owej pierwotnej więzi, jaka zawiera się w sakramencie chrztu (por. RD 7)¹³¹.

Wybór życia konsekrowanego sprawia, że nie tylko sakrament chrztu oddziałuje na życie osoby konsekrowanej, ale złożona profesja wpływa na konsekrację dokonaną we chrzcie świętym. Nauczanie Jan Pawła II akcentuje taką właśnie zależność. Można się nawet zastanawiać czy u Papieża to oddziaływanie konsekracji radami ewangelicznymi na konsekrację chrztu nie jest większe niż oddziaływanie odwrotne.

¹²⁵ IX Zwyczajne Zgromadzenie Ogólne Synodu Biskupów, *Orędzie Ojców Synodu* 3d.

¹²⁶ Por. P. Spiller, dz. cyt., s. 141.

¹²⁷ Por. M. G. Garza, *Sakramenty Kościoła a życie konsekrowane*, „Życie Konsekrowane” (1998) nr 4, s. 34.

¹²⁸ Por. L. Balter, *Życie ...*, dz. cyt., s. 387.

¹²⁹ Por. Jan Paweł II, *A Life Hidden with Christ in God*, dz. cyt., s. 258.

¹³⁰ Por. Jan Paweł II, *Ad omnes personas consecratas*, dz. cyt., s. 284.

¹³¹ Bogusław Kuca w pracy magisterskiej będącej studium teologiczno-kanonicznym twierdzi, że „nowa konsekracja niczego nie dodaje do konsekracji chrzcielnej, lecz aktywizuje ją i pogłębia. Doprowadza do szczytu to co jest zawarte w sakramencie chrztu. Zakonnik głębiej i konsekwentniej niż przeciętny chrześcijanin wyrzeka się tego, co oddziela go od Chrystusa. W ten sposób konsekracja zakonna pogłębia konsekrację chrztu, poprzez umieranie dla grzechu i upodobnienie się do Chrystusa w codziennym życiu”. B. Kuca, *Obowiązki ...*, dz. cyt., s. 23.

Konsekracja chrzcielna pod wpływem specyficznej konsekracji radami ewangelicznymi nieco się zmienia. Dokładniej mówiąc pogłębia się i – używając słów Ojca Świętego – „doprowadza się do pełni”¹³². Nie chodzi jednak o stwierdzenie, że chrzest u osób, które nie ślubują rad ewangelicznych nigdy nie osiągnie swej pełni. Cała nauka Jan Pawła II na temat godności i znaczenia powołania osób świeckich we wspólnocie Kościoła temu przeczy. Dla świeckich członków Kościoła ich misja, związana z szukaniem Królestwa Bożego i kierowaniem nim po myśli Bożej, ma odpowiedni fundament w konsekracji przez chrzest (por. VC 31). W tych stwierdzeniach papieskich chodzi bardziej o to, że konsekracja poprzez profesję rad ewangelicznych jest organicznym rozwinięciem tego początku, jaki stanowi chrzest¹³³. Konsekracja jest w tym ujęciu charyzmatem i optymalnym urzeczywistnieniem sakramentu chrztu.

Można tę pełnię tłumaczyć również w oparciu o to, co już zostało powiedziane o samym pojęciu ‘konsekracji’. Zauważono tam, że na właściwie pojętą konsekrację składają się dwa zasadnicze elementy: działanie Boga uprzedzające i potwierdzające czyn człowieka oraz czynna współpraca samego człowieka składającego Bogu ofiarę z siebie. Oba te elementy dochodzą do głosu w konsekracji chrztu świętego. Ona to właśnie jako podstawowa, wyjściowa, ale na ogół z racji niemowlęcego wieku przeżywana bez świadomego udziału, wymaga aktualizacji przez świadome i dobrowolne wypełnianie podjętych na chrzcie świętym zobowiązań. Z kolei zobowiązania te Papież sprowadza zasadniczo do trzech istotnych, wynikających z faktu zakorzenienia chrześcijan w mesjańskiej misji samego Chrystusa jako Proroka, Kapłana i Króla. W tej to potrójnej misji uczestniczą wszyscy na różne sposoby (por. RD 7). Wierni wszczępieni przez chrzest w Mistyczne Ciało Chrystusa stają się uczestnikami funkcji kapłańskiej, prorockiej, i królewskiej Syna Bożego i mają swój udział w posłannictwie całego Ludu Bożego. Konsekracja poprzez profesję radami ewangelicznymi pomaga realizować to posłannictwo.

W kontekście wzajemnych relacji sakramentu chrztu świętego i konsekracji radami ewangelicznymi Jan Paweł II zwraca uwagę na jeszcze jeden element – aspekt daru. Konsekracja chrzcielna, która powoduje wewnętrzną jedność z Chrystusem, przeradza się w dar upodobnienia do Niego. Ten dar, zgodnie z nauką Papieża, jest „wyrażony i urzeczywistniony w sposób pełniejszy przez profesję rad ewangelicznych” (VC 30). Papież zaznacza, że życie osób konsekrowanych „zbiera obfitsze owoce łaski chrztu, ponieważ wewnętrzne zjednoczenie z Chrystusem dokonane we chrzcie staje się tu pełniejsze”¹³⁴.

¹³² Por. Jan Paweł II, *Ewangelizacja a instytucje świeckie*, dz. cyt., s. 137.

¹³³ Por. Jan Paweł II, *Ad omnes personas consecratas*, dz. cyt., s. 284.

¹³⁴ Jan Paweł II, *Wymiary życia konsekrowanego*, dz. cyt., s. 499. Podobną naukę zawiera już LG 44. Z tej konstytucji wynika, że konsekracja radami ewangelicznymi spełnia ogromną rolę, patrząc również od strony przeszkód, które mogłyby odwieść od żarliwej miłości i od doskonałości kultu Bożego. Chrześcijanin, który – jak powie Sobór – przez chrzest umarł dla grzechu i poświęcony został Bogu, aby móc otrzymać «obfitsze owoce łaski chrztu», postanawia przez ślubowanie rad ewangelicznych w Kościele uwolnić się od przeszkód i jeszcze ściślej poświęca się służbie Bożej.

Konsekracja poprzez rady ewangeliczne byłaby więc jakby uszczegółowieniem zobowiązań płynących ze chrztu, ich większym skonkretyzowaniem.¹³⁵

Ostatecznie można wnioskować, że konsekracja dokonana poprzez rady ewangeliczne jest jednym ze szczególnych przejawów ponowienia i pogłębienia konsekracji chrztu świętego, ale i konsekracja we chrzcie świętym zyskuje dzięki radom ewangelicznym szczególną jakość¹³⁶.

W *Vita consecrata* potwierdzone i poszerzone zostało to, co było pewną nowością zaistniałą już w *Instrumentum laboris* (50, 68), czy też w *Orędziu Ojców Synodu*. Ojcowie synodalni twierdzili, że poprzez profesję rad ewangelicznych konsekracja zanurzona w bierzmowaniu zyskuje szczególną moc¹³⁷.

Papież zwraca uwagę, że „profesja rad ewangelicznych jest także konsekwencją rozwoju łaski sakramentu bierzmowania, jednakże wykracza poza zwykłe wymogi tej konsekracji mocą szczególnego daru Ducha Świętego” (VC 30). Ten dar otwiera osobę konsekrowaną na nowe możliwości oraz na owoce świętości i apostołatu. W takim ujęciu sakrament bierzmowania i związany z nim aspekt duchowej walki chrześcijańskiej oraz apostołatu znajduje się również u podstaw życia konsekrowanego¹³⁸.

Podobnie jak to było przy konsekracji chrzcielnej, okazuje się, że nie tylko konsekracja poprzez rady ewangeliczne czerpie z konsekracji dokonanej w bierzmowaniu, ale następuje i odwrotna sytuacja. W katechezie wygłoszonej podczas trwania Synodu Papież mówi, że „profesja rad ewangelicznych rozwija konsekrację dokonaną w Sakramencie Bierzmowania”¹³⁹. Jest to skutek nowego daru Ducha Świętego udzielonego tym, którzy mają prowadzić czynne życie chrześcijańskie w służbie Kościoła. Osoby takie, przez praktykę rad ewangelicznych, przynoszą nowe owoce świętości i apostołstwa, większe niż te, jakie sprawiła konsekracja dokonana w bierzmowaniu.

Papież twierdzi, że konsekracja dokonywana w sakramencie bierzmowania zostaje doprowadzona do pełni poprzez szczególną konsekrację radami

¹³⁵ Por. C. Parzyszek, Wspólnotowy wymiar rad ewangelicznych, w: red. K. Wójtowicz, *Communio consecrata*, Kraków 2002, s. 85.

¹³⁶ Władysław Wróbel w swojej pracy magisterskiej powołuje się na maszynopis z przemówieniem Karola Wojtyły pt. *Konsekracja chrztu i konsekracja profesji zakonnej*. Mimo że nie jest podana żadna dokładna data tego maszynopisu, to oczywiście jest to tekst napisany przed objęciem Stolicy Piotrowej przez Karola Wojtyłę. Może on tylko ukazać pierwotne poglądy Papieża. Wróbel pisze: „Czym więc jest zakonna konsekracja w odniesieniu do konsekracji chrzcielnej? Tę trudną kwestię wyjaśnił papież, będąc jeszcze biskupem w Krakowie w słowach: *Jezeli więc przez konsekrację na chrzcie rozumiemy szczególnie poświęcenie człowieka – osoby Bogu, to musimy powiedzieć, że człowiek w taki sposób jest na chrzcie poświęcony Bogu, że sam mógł Mu się stale poświęcać*. Został tutaj wyeksponowany czynnik wolności i świadomości, z jaką osoba konsekrowana może ciągle, coraz bardziej uczestniczyć w zbawczym dziele Chrystusa. Pyta Karol Wojtyła dalej: *Czy konsekracja zakonna dodaje coś do tej konsekracji przez chrzest? Niczego nie dodaje, tylko tę konsekrację, jaką człowiek w sobie nosi przez chrzest, przyczuje w sposób maksymalny. (...) Konsekracja przez profesję zakonną jest najpełniejszym poświęceniem się człowieka Bogu, oddaniem się Bogu na własność. Potencjalnie tkwi ono w konsekracji chrztu, jednak w profesji zakonnej konsekracja ta zyskuje niejako swój zenit*”. W. Wróbel, *Zbawczy wymiar konsekracji zakonnej w świetle adhortacji Ojca Świętego Jana Pawła II „Redemptionis donum”*, Kraków 1994, s. 21-22.

¹³⁷ Por. IX Zwyczajne Zgromadzenie Ogólne Synodu Biskupów, *Orędzie Ojców Synodu* 4.

¹³⁸ Por. Jan Paweł II, *Wymiary życia konsekrowanego*, dz. cyt., s. 500.

¹³⁹ Tamże.

ewangelicznymi¹⁴⁰. Wynika z tego, że konsekracja dokonana w bierzmowaniu jest również nieustannie dokonującym się procesem. Nie jest ona czymś jednorazowym, a skoro jest procesem, może przybierać różne formy.

Również w sakramencie święceń zauważyć można pewną relację zwrotną z konsekracją radami ewangelicznymi. Mówiąc o życiu kapłanów zakonnych, Papież twierdzi, że „sakrament święceń przynosi owoce w praktyce rad ewangelicznych”¹⁴¹. Sakrament ten wymaga głębszej przynależności do Pana, a właśnie śluby czystości, ubóstwa i posłuszeństwa zmierzają do konkretnego jej urzeczywistnienia i pogłębienia.

W rozważaniach na temat sakramentu święceń Jan Paweł II mówi więcej o korzyściach, jakie on odnosi u osób konsekrowanych radami ewangelicznymi niż u innych. Rozważania te prowadzone są w Adhortacji (por. VC 30). Pierwszą z tych korzyści w przypadku kapłanów składających profesję rad ewangelicznych jest szczególna płodność sakramentu święceń. Papież chcąc udowodnić taką tezę, odwołuje się do doświadczenia, które to potwierdza. Nie wchodzi on na płaszczyznę rozważań teoretycznych, ale wskazuje na przykłady z życia.

Ponadto kapłan, który składa profesję zakonną, ma szczególnie korzystne warunki do tego, aby przeżywać w swoim wnętrzu pełnię tajemnicy Chrystusa, dzięki specyficznej duchowości swego instytutu oraz apostołskiemu wymiarowi charyzmatu. Ubogacenie duchowości kapłańskiej inną, zatwierdzoną przez Kościół duchowością, stanowi większą mobilizację. Nie można jednak mówić o konkurencji między duchowościami, gdyż w osobie prezbitera powołanie do kapłaństwa oraz do życia konsekrowanego tworzą wspólnie głęboką i dynamiczną jedność. Papież pisze, że kapłani zakonni oddani wyłącznie kontemplacji wnoszą w życie Kościoła nieocenioną wartość. Spełniają oni w ten sposób akt Kościoła i pełnią posługę dla Kościoła, zwłaszcza dokonuje się to podczas sprawowania Eucharystii (por. VC 30).

Podsumowując relacje pomiędzy konsekracją radami ewangelicznymi a niektórymi sakramentami, można przytoczyć wypowiedź Jana Pawła II: „związek rad ewangelicznych z sakramentami chrztu, bierzmowania oraz kapłaństwa pomaga ukazać, jak kluczowe znaczenie ma życie zakonne dla wzrostu świętości Kościoła”¹⁴².

¹⁴⁰ Por. Jan Paweł II, *Ewangelizacja a instytuty świeckie*, dz. cyt., s. 137.

¹⁴¹ Jan Paweł II, *Wymiary życia konsekrowanego*, dz. cyt., s. 500.

¹⁴² Tamże, s. 500-501.

7. CEL I MISJA KONSEKRACJI

Zgodnie ze słowami Jan Pawła II „konsekracja wypływa z Ewangelii, ze słów i przykładu Pana”¹⁴³. Zobowiązuje jednocześnie do naśladowania formy życia, jaką Jezus przyjął i dał za wzór swoim uczniom (por. VC 31). Tworzy ona z człowieka pośrednika pomiędzy Bogiem wchodzącym w świat a światem szukającym drogi zbawienia. Jest momentem styczności między Twórcą świata a Jego dziełem. Zaakcentowane jest tutaj zadanie pośrednictwa, jakie otrzymują osoby konsekrowane. Konsekracja bowiem stwarza całkowitą dyspozycyjność wobec woli Ojca, który umieszcza konsekrowanych w świecie i dla świata¹⁴⁴.

W konsekracji ma swoje źródło takie nastawienie jak: gotowość służby Bogu, Kościołowi i braciom¹⁴⁵. Równocześnie konsekracja wprowadza w uniwersalne posłannictwo Ludu Bożego szczególny zasób duchowej i nadprzyrodzonej energii, szczególny rodzaj życia, świadectwa i apostołatu, w wierności dla posłannictwa danego instytutu, jego tożsamości i duchowego dziedzictwa (por. RD 7).

Przez Chrystusa osoby konsekrowane umacniają osobistą i wspólnotową zażyłość z podstawowym źródłem apostołskiej i charytatywnej działalności. Wtedy dopiero uczestniczą prawdziwie w misji, biorącej swój początek od Ojca¹⁴⁶. Chodzi bowiem o świadomy udział w misji, która zawsze ma swój początek w Pierwszej Osobie Trójcy Świętej.

„Osoba konsekrowana pełni misję na mocy samej swojej konsekracji, której daje świadectwo w sposób zgodny z programem swojego Instytutu” (VC 72). Jest rzeczą oczywistą, że jeśli charyzmat założycielski przewiduje działalność duszpasterską, to świadectwo życia oraz dzieła apostołskie i dzieła służące postępowi człowieka są równie ważne. Wszystkie one są znakami Chrystusa konsekrowanego dla chwały Ojca, a zarazem posłanego na świat dla zbawienia. Nie można oddzielić od siebie tego, kim się jest, od tego, co się robi. Poprzez konkretną formę konsekracji osoba konsekrowana ma głęboki i specjalny związek z misją Kościoła. Misja powierzona życiu konsekrowanemu, czy każdej osobie konsekrowanej, zawarta jest już w samym fakcie istnienia takiej formy życia.

¹⁴³ Jan Paweł II, *To the International Union of Superiors General in Rome*, dz. cyt., s. 64.

¹⁴⁴ Por. Jan Paweł II, *Ewangelizacja a instytuty świeckie*, w: Jan Paweł II, *O życiu zakonnym*, Poznań-Warszawa 1984, s. 137.

¹⁴⁵ Ojcowie synodu napisali w Orędziu, że „osoba konsekrowana otrzymuje konsekrację dla misji w Kościele, zgodnie z charyzmatem każdego instytutu”. IX Zwyczajne Zgromadzenie Ogólne Synodu Biskupów, *Orędzie Ojców Synodu* 4. Poprzez konsekrację Bóg nie tylko wybiera, wyłącza i poświęca dla siebie osoby ślubujące rady ewangeliczne, lecz również wprowadza w swoje dzieło. Konsekracja w sposób konieczny implikuje posłanie. Por. EE 23.

¹⁴⁶ Por. Jan Paweł II, *Jesteście świadkami miłości*, dz. cyt., s. 158.

Konsekracja poprzez rady ewangeliczne stanowi także fundament wiarygodności orędzia oraz dowodzi, że możliwe jest przyznanie życiu konsekrowanemu uprzywilejowanego i centralnego miejsca. Osoby poprzez swą konsekrację sprawiają, że głoszone przez nich orędzie staje się bardziej atrakcyjne dla współczesnego człowieka. Nie tylko dlatego, że samo orędzie Chrystusa zawsze jest atrakcyjne, ale dlatego, że przekazuje je ktoś, kto swoim życiem daje o nim świadectwo. Jan Paweł II twierdzi, że zakonna konsekracja jest w swojej istocie sposobem głębokiego udziału w odkupieńczej misji Chrystusa (por. RD 8).

Patrząc na skutki konsekracji jako misji można zauważyć, że Papież wskazuje na świadectwo będące źródłem obfitości nowego życia w młodych Kościołach i koniecznym antidotum dla „zsekularyzowanego zbawienia” występującego częściej w bardziej rozwiniętych społeczeństwach¹⁴⁷. Młode wspólnoty Kościoła lokalnego potrzebują świadectwa konsekracji, aby ujrzeć piękno i pełnię bogactwa Kościoła i otrzymać potrzebne łaski. Natomiast te, które szczytą się pewnym stażem historii, mają dostrzec w życiu konsekrowanym lekarstwo na postępujące objawy sekularyzacji społeczeństwa.

Życie konsekrowane dając świadectwo temu, iż świat nie może przemienić się i ofiarować Bogu bez ducha ewangelicznych błogosławieństw, podtrzymuje w ochrzczonych świadomość podstawowych wartości Ewangelii. W ten sposób konsekracja radami ewangelicznymi nieustannie przypomina Ludowi Bożemu o potrzebie odpowiadania świętością życia na miłość Bożą rozlaną w sercach przez Ducha Świętego. Przypomina również innym o potrzebie wyrażania swoim postępowaniem sakramentalnej konsekracji dokonanej przez Boga w chrzcie, bierzmowaniu lub w sakramencie święceń. Świętość udzielona w sakramentach powinna prowadzić do świętości życia codziennego. W ten sposób życie konsekrowane „przez samo swoje istnienie w Kościele służy konsekracji życia każdego wiernego – świeckiego i duchownego” (VC 33).

W potocznych dyskusjach osób konsekrowanych pojawia się czasami pytanie, które zgromadzenia, charyzmaty, zadania czy formy apostołskie są najbardziej potrzebne i odnoszą największą skuteczność we współczesnym świecie. Niektórzy chcą sprowadzić rzeczywistość życia konsekrowanego do wymiarów efektywności, która dałaby się przeliczyć na jakieś wymierne zyski. Jan Paweł II stwierdza jednak, że osoby konsekrowane już przez sam fakt swej konsekracji mają szczególny udział w apostołstwie i są dla świata widzialnym świadectwem głębokiej tajemnicy Chrystusa¹⁴⁸. Ze świadectwa miłości osoby konsekrowanej „szczególnie widoczna staje się wśród ludzi cała zbawcza prawda Ewangelii” (RD 15) i rodzi się właściwy życiu konsekro-

¹⁴⁷ Por. Jan Paweł II, *To the International Union of Superiors General in Rome*, dz. cyt., s. 66.

¹⁴⁸ Por. Jan Paweł II, *Jesteście świadkami miłości*, dz. cyt., s. 158.

wanemu udział w apostołstwie Kościoła. Papież twierdzi, że niezależnie od tego czy dla poszczególnych instytutów bardziej typowa będzie kontemplacja owocująca w apostołstwie, czy też apostołskie działanie, to jednak najbardziej podstawowym dziełem apostołskim pozostaje zawsze to, czym, a zarazem, kim osoby konsekrowane są w Kościele. Przez sam stan swego życia konsekrowani dają świadectwo o Królestwie Bożym¹⁴⁹. Nawet gdyby poszczególne osoby chciały oddzielić swoją konsekrację od wymiaru nauczania, nie mogą tego zrobić, gdyż ten wymiar zawarty jest w ich życiu¹⁵⁰.

Naczelnym posługiwaniem nazywa Ojciec Święty pomoc duszom w odkrywaniu Ojca Niebieskiego, w otwieraniu się na Niego i w okazywaniu Mu miłości we wszystkim¹⁵¹. Osoby konsekrowane uczą się żyć dla Ojca i dla misji, jaką od Ojca otrzymały (por. VC 41), a poprzez konsekrację stają się doskonałymi czcicielami Ojca¹⁵².

Osoba konsekrowana, która jest wierna swojej konsekracji, otrzymuje szczególną łaskę. Doświadcza ona bowiem ogromnej radości w chodzeniu w towarzystwie Jezusa, w życiu Jego słowem, w cieszeniu się Jego obecnością¹⁵³. Ponadto poprzez konsekrację można osiągnąć doskonałość na wzór doskonałości Ojca. Osoby konsekrowane wyrażają transcendentne powołanie ludzkości, które może być jedynie osiągnięte przez chodzenie drogą krzyża wraz z Chrystusem. Jest to jednak praca całego życia, która powoduje umieranie i powstawanie z Chrystusem. Osoby konsekrowane pragną być tak doskonałe jak doskonały jest ich Ojciec¹⁵⁴. Papież zwraca uwagę, że już przy wyborze takiej formy życia idea doskonałości na wzór doskonałości Ojca była obecna w sercach powołanych¹⁵⁵. Konsekracja oznacza „całkowitą podatność na wolę Ojca, aby przez ten całkowity dar, zbawienie mogło dotrzeć do wszystkich ludzi”¹⁵⁶.

¹⁴⁹ Por. Jan Paweł II, *Your Life is a Sign of Evangelical Maturity in Secret You Keep Burning the Flame of the Church*, dz. cyt., s. 23.

¹⁵⁰ Por. Jan Paweł II, *Integrate Your Educative Ministry With Your Personal Consecration*, „Consecrated Life” 20 (1997) nr 1, s. 13. Formuły konsekracji, używane w niektórych zgromadzeniach zakonnych, uwypuklają jako istotny cel: osobiste poświęcenie się Bogu i zbawienie własne. Nie jest to jednak najważniejsze ujęcie. „W konsekracji zakonnej dokonuje się bowiem, zgodnie z jej wewnętrzną naturą, obumarcie człowieka dla siebie, świadome i dobrowolne zanurzenie się w zbawczą śmierć Chrystusa, której jedynym celem było, ‘aby życie miały i miały je w obfitości’ (J 10,10). Nie może więc tu chodzić w pierwszym rzędzie o siebie, ale o innych. Realizuje się jednak równocześnie w tejże konsekracji jeden z paradoksów życia chrześcijańskiego, który polega właśnie na tym, że człowiek nie jest w stanie osiągnąć świętości, a tym samym własnego zbawienia, nie oglądając się na bliźniego i nie ustępując mu pierwszeństwa”. L. Balter, *Konsekracja ...*, dz. cyt., s. 302.

¹⁵¹ Por. Jan Paweł II, *Przemówienie do jezuitów*, w: Jan Paweł II, *O życiu zakonnym*, Poznań-Warszawa 1984, s. 204.

¹⁵² Por. Jan Paweł II, *Nasładowanie Chrystusa najwyższą i ostateczną regułą*, dz. cyt., s. 598.

¹⁵³ Por. Jan Paweł II, *To Women Religious in Florianopolis – Brazil*, w: J. Beyer (Red.), *John Paul II Speaks to Religious*, t. 7, Baltimore 1993, s. 142.

¹⁵⁴ Por. Jan Paweł II, *To Priests and Religious in Valletta – Malta*, w: J. Beyer (Red.), *John Paul II Speaks to Religious*, t. 6, Baltimore 1991, s. 182.

¹⁵⁵ Por. Jan Paweł II, *To Priests, Religious, Seminarians and Laity in Conakry – Guinea*, w: Beyer Jean (Red.), *John Paul II Speaks to Religious*, t. 7, Baltimore 1993, s. 169-170.

¹⁵⁶ Jan Paweł II, *To Recognize Christ in the Poor We Must Meet Him First in Prayer*, „Consecrated Life” 12 (1987) nr 1, s. 90; Niektórzy mówią o konsekracji świata jako dokonuje się poprzez życie konsekrowane. Dariusz

W wymiarze misji życie konsekrowane zaznacza wybitnie swą obecność poprzez ewangelizację i dotarcie do ludzi, którzy nie mieli możliwości poznania Boga. Papież mówiąc o zakonnikach stwierdza, że na mocy samej konsekracji poświęcają się na służbę Kościołowi i dlatego w sposób właściwy ich instytutowi mają szczególny udział w działalności misyjnej (por. RMI 69). Poprzez konsekrację zyskuje się gotowość i wolność w wyborze pracy misyjnej¹⁵⁷. Przez sam akt konsekracji zakonnicy i zakonnice angażują się w pełni w życie Kościoła, w zadanie ciągłej ewangelizacji¹⁵⁸.

ZAKOŃCZENIE

Jak wskazują powyższe rozważania konsekracja radami ewangelicznymi jest rzeczywistością bardzo złożoną i obejmującą wielorakie aspekty. Jan Paweł II w niesamowicie precyzyjny sposób wprowadza nas w podstawowe zagadnienia tej w gruncie rzeczy tajemnicy i otwiera drzwi do przesłedzenia nowych kwestii w tym względzie. Ale właśnie piękno tej tajemnicy tkwi także i w tym, że każda osoba konsekrowana tworzy jedyną i niepowtarzalną relację z Trójcą Świętą poprzez konsekrację radami ewangelicznymi. I każda konsekracja jest w jakimś sensie inna, gdyż każdy człowiek w inny sposób dociera do tej Największej Tajemnicy Miłości, jaką jest Bóg.

o. dr J. Zdrzałek – prefekt seminarium Redemptorystów,
wykładowca teologii

Łużyński poświęca temu zagadnieniu §2 rozdziału III swojej pracy magisterskiej: „Vita consecrata w służbie consecratio mundi”. Por. D. Łużyński, *Apostolstwo osób konsekrowanych w świecie współczesnym w nauczaniu Jana Pawła II, 1985-1995*, Warszawa 1999, s. 80-97. Samego pojęcia konsekracji świata używa już Pius XII, który zachęca ludzi świeckich, by realizowali konsekrację świata i własnego posłannictwa, a J. B. Montini (przyszły papież Paweł VI) mówi, że konsekracja świata to zadanie, które polega na przepojeniu zasadami chrześcijańskimi ogromnych zastępów środowiska ludzi świeckich. Por. A. Brault, N. Rath, dz. cyt., s. 45.

¹⁵⁷ Por. Jan Paweł II, *Tajemnica znaku, któremu sprzeciwiać się będą*, w: K. Wójtowicz (Red.), *Ofiarowanie Pańskie z Papieżem Janem Pawłem II*, Kraków 1998, s. 75.

¹⁵⁸ Por. Jan Paweł II, *Los caminos del Evangelio*, dz. cyt., s. 365-369.